

**CENTRUM
DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI**

NUMERY TELEFONÓW

Sekretariat

tel. 067/351-17-50,
067/352-70-18
fax 067/352-70-16

**Pracownia Kształcenia
Ustawicznego**

tel. 067/352-70-11,
067/352-70-20
pku@cdn.pila.pl

Pracownia Doradztwa

tel. 067/352-70-12,
067/352-70-13
pd@cdn.pila.pl

**Pracownia Informacji
i Wydawnictw**

tel. 067/352-70-17,
067/352-70-27

Księgowość

tel. 067/352-70-23

Kasa

tel. 067/352-70-10

www.cdn.pila.pl
gb@cdn.pila.pl

Redakcja:

Grzegorz Bogacz
Katarzyna Kwaśnik
Wanda Strzelec

Skład:

Sławomir Kozłowski

Korekta:

Wiesława Bury
Iwona Supronowicz

WIADOMOŚCI, OPINIE, MATERIAŁY

ROK 2013 NUMER 2

18.07.2013

Spis artykułów

I. Problemy – doświadczenia – opinie

- I.1. Anioła Elżbieta, Teterus Marzena - Regionalizm w edukacji humanistycznej w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego
- I.2. Bury Wiesława – O wulgaryzmach słów kilka
- I.3. Knop-Wrzalik Natasza - Kreatywne nauczanie gramatyki języka angielskiego?
- I.4. Małek Maria Jolanta - Język ciała - komunikatorem emocji i potrzeb dziecka.
- I.5. Sorgowicka Emilia - Wykorzystanie teorii „inteligencji wielorakich” Howarda Gardnera w pracy nauczyciela.

II. Nauczyciel – praktyk proponuje...

- II.1. Bartkowska Izabela - Scenariusz lekcji wychowania fizycznego - Poznajemy tajniki jogi – „Powitanie Słońca” (Suryanamaskar)
- II.2. Buller Barbara - Scenariusz Konkursu Ekologicznego z okazji „Obchodów Światowego Dnia Ziemi”
- II.3. Michalska-Hinca Ewa - Scenariusz lekcji biologii w gimnazjum – Powtórzenie wiadomości – układ hormonalny
- II.4. Rój Monika - Scenariusz Dnia Języków Obcych obchodzonego w Zespole Szkół Gastronomicznych w Pile
- II.5. Wojtuń Ewa - Scenariusz lekcji fizyki w gimnazjum – Jak wyznaczyć moc żarówki?

III. Z warsztatu nauczyciela bibliotekarza

- III.1. Grześkowiak Ryszard – Film w nauczaniu
- III.2. Gutowska Magdalena - Baza artykułów z czasopism – zbiór źródeł o edukacji i dla edukacji

IV. Konkursy oraz inne wydarzenia edukacyjne

- IV.1. Pankiewicz Barbara - Podsumowanie VI Miejskiego Konkursu Przyrodniczego 2013
- IV.2. Strzelec Wanda - Sprawozdanie z Konkursu Ekologicznego „Śmieci mniej, Ziemi lżej”
- IV.3. Strzelec Wanda - Projekt Edukacyjny : „Spotkanie ze sztuką”- Toruń, miasto Mikołaja Kopernika i tysiąca zabytków
- IV.4. Szumiło Arkadiusz - Sprawozdanie z I Miejskiego Konkursu „Rusz Głową”
- IV.5. Wolska Anna - Sprawozdanie z V Miejskiego Konkursu Matematycznego dla uczniów klas II gimnazjum

V. Z pedagogicznej półki...

- V. 1. Lamczak Urszula - „Trudne tematy dla mamy i taty czyli jak wychować dziecko na człowieka” – Anna Janowska.

Problemy - doświadczenia - opinie

Elżbieta Anioła
doradca metodyczny z języka polskiego
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Czarnkowie

Marzena Teterus
doradca metodyczny z historii i wos
Zespół Szkół w Krzyżu

REGIONALIZM W EDUKACJI HUMANISTYCZNEJ w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu czarnkowsko - trzcianieckiego

Wiele na polskiej ziemi zmieniło się i zmienia. Mijają stulecia, a Polska rośnie wśród kolei losów, jak ten wielki dziejowy dąb, ze swoich korzeni. To jest wielkie dziedzictwo, z którym idziemy w przyszłość. Niech za sprawą Wojciecha i wszystkich polskich patronów zgromadzonych wokół Bogurodzicy owoce odkupienia trwają i utrwalają się wśród tych pokoleń, które idą. Niech ludzie trzeciego tysiąclecia podejmą misję przekazaną kiedyś, przed tysiącem lat, przez świętego Wojciecha i niech ją z kolei przekazują coraz to nowym pokoleniom.

Pragnę Was jeszcze zachęcić, abyście nadal strzegli swojej tożsamości, pielęgnując więzi rodzinne, pogłębiając znajomość swojego języka i starając się przekazywać swą bogatą tradycję młodemu pokoleniu.

Jan Paweł II
Sopot, 5 czerwca 1999r.

Przekazywanie bogatej tradycji, pogłębianie znajomości języka ojczystego, pielęgnowanie więzi rodzinnych ma bardzo znaczący wpływ na kształtowanie osobowości młodego pokolenia. Pokolenia, które dziś otacza się nowoczesnymi gadżetami, które żyje w świecie obrazów oraz wielu przemian globalnych. Dlatego tak ważne jest, by właśnie szkoła kształtowała poczucie przynależności do regionu i tym samym znacząco wpływała na życie społeczeństwa.

Poznanie dziedzictwa kulturowego własnego regionu, rozszerzenie wiedzy na temat regionalnych odmian języka ojczystego, historii lokalnej i regionalnej, świadome uczestnictwo w życiu kulturalnym najbliższego środowiska i regionu, nauczanie i wychowanie poprzez świat wartości – to elementy edukacji regionalnej. Region to określona przestrzeń, która może być rozpatrywana w kategoriach historycznych, kulturowych, geograficznych, społecznych, ekonomicznych. To także miejsce będące skarbnicą wartości ogólnoludzkich. Dziedzictwo kulturowe jest *odzwierciedleniem duszy* konkretnej wspólnoty, gromadzi i przechowuje wielorakie wartości intelektualne, moralne, społeczne, religijne, estetyczne.

Jeśli dziedzictwo jest nośnikiem wartości ważnych dla rozwoju człowieka, to uwzględnienie ich w procesie edukacji jest w pełni zasadne.

Zatem edukacja regionalna ma uświadomić uczniowi wartości własnego dziedzictwa kulturowego i otworzyć na dziedzictwo narodowe. Uczeń poznaje historię własnego regionu poprzez zabytki kultury materialnej i niematerialnej, poszerza zakres wiedzy z historii, literatury, kultury i społeczeństwa.

Kształtuje poczucie własnej tożsamości lokalnej i regionalnej, poszerza wiedzę na temat języka ojczystego z uwzględnieniem dialektów i gwar. Silne poczucie regionalnej tożsamości jest najlepszą drogą do identyfikacji z wielką ojczyzną.

Ponadto uczyni z młodego człowieka odpowiedzialnego współgospodarza regionu i kraju oraz uczestnika życia wspólnoty europejskiej. Edukacja regionalna daje szansę kształcenia całościowego, holistycznego myślenia w kategoriach procesów i systemów, korzystania z doświadczeń historii, przewidywania konsekwencji, interdyscyplinarnego ujmowania rzeczywistości regionalnej. Budzi większe zainteresowanie niż historia powszechna. Ułatwia rozumienie zjawisk i procesów ogólnych. Umożliwia kontakt ucznia z zabytkami i innymi źródłami historycznymi. Pozwala na samodzielną pracę badawczą. Ułatwia zrozumienie ciągłości i dynamiki dziejowej. Budzi patriotyzm lokalny.

Szkoła nie jest instytucją zamkniętą, jest organizmem kreującym przyszłość poprzez wartości, postawy, których źródła tkwią w przeszłości. Na wielu płaszczyznach szkolnej działalności można dostrzec praktykowanie edukacji regionalnej (kiedyś ujętej w ramach ścieżki edukacyjnej: edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie) poprzez różne formy i metody (wycieczki edukacyjne, zajęcia pozalekcyjne, realizacja projektów edukacyjnych, dyskusje panelowe, seminaria).

W szkołach ponadgimnazjalnych powiatu czarnkowsko-trzcianieckiego wyraźnie widać przykłady praktycznego wykorzystania dziedzictwa kulturowego w procesie nauczania i wychowania. Przykłady *dobrej praktyki* są niewątpliwie pretekstem do refleksji nad światem otaczającym, wzbudzają potrzebę rozmawiania i dyskusowania o tym, co się wokół nas dzieje, skłaniają do pełnego zaangażowania się każdego człowieka w funkcjonowanie własnego środowiska.

Działania szkół skupiły się wokół organizowania i wdrażania w życie szkoły spotkań z ciekawymi ludźmi regionu, spotkań z poetami (*Grzybobranksi liryczne, Świętojanki liryczne*); cyklu wywiadów z ciekawymi ludźmi regionu - *Ludzie, których warto poznać* (w Liceum Ogólnokształcącym w Trzciance); wystaw fotograficznych, plastycznych związanych z miastem i okolicą; lekcji muzealnych; zajęć edukacyjnych poświęconych patronowi szkoły; lekcji z wykorzystaniem twórczości twórców regionalnych (Andrzej Sulima-Suryn, Elżbieta Panert-Mumot); sesji plakatowych promujących miasta; konkursów językowych z elementami gwarowymi; konkursów wiedzy o powiecie czarnkowsko-trzcianieckim; spotkań poza-

lekcyjnych propagujących twórczość lokalnych pisarzy (np. *Spotkania z poezją* organizowane w Liceum Ogólnokształcącym w Krzyżu Wielkopolskim). Wśród szkolnych przedsięwzięć nie zabrakło ciekawych programów, projektów edukacyjnych dotyczących problemów kultury, społeczności, historii *małej ojczyzny*: organizacja i przygotowanie *Izby Pamięci Zasłużonych Mieszkańców Krzyża Wielkopolskiego* (porządkowanie pamiątek po Andrzeju Sulimie- Surynie), *Krzyż Wielkopolski w XX wieku w oczach swoich mieszkańców* – zadania realizowane przez uczniów Liceum Ogólnokształcącego w Krzyżu Wielkopolskim; *Moja mała ojczyzna, Dialogi Młodych* w Liceum Ogólnokształcącym w Czarnkowie; opracowanie przewodników po mieście i regionie w języku polskim i języku angielskim w Liceum Ogólnokształcącym w Trzciance; tworzenie programów artystycznych z wykorzystaniem twórczości artystów regionu (np.: *Moje Jeruzalem* – scenariusz oparty na tekstach poetki Elżbiety Panert-Mumot) w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Trzciance; realizowanie projektów: *Wieleń dawniej i dziś, Jak Czarniecki do Wielienia, Cmentarze wieleńskie* w Zespole Szkół w Wieleniu; realizowanie programu *Konfrontacje ze sztuką*, działania związane z obchodami Dnia Patrona (Józef Noji) w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Czarnkowie; programy zajęć edukacyjnych z elementami regionalizmu (elementy wiedzy o dialektach, popularyzacja wiedzy o Powstaniu Wielkopolskim) w Zespole Szkół w Krzyżu Wielkopolskim.

Wszelkie ciekawe działania, w zwartej formie, warto zachować, dlatego w zadaniach każdej biblioteki szkolnej pojawił się pomysł gromadzenia materiałów dotyczących regionu (historia, literatura, kultura, gospodarka). Celem pracy bibliotekarzy jest stworzenie działu regionalnego, co jest dowodem pielęgnowania i pomnażania regionalnego dziedzictwa kulturowego. Wśród zbiorów ważne miejsce zajmują prace uczniów: prezentacje multimedialne, artykuły, plakaty, fotografie, foldery, scenariusze zajęć edukacyjnych, programy edukacyjne. Praca bibliotek pokazuje umiejętne uczenie o przeszłości w powiązaniu ze współczesnością. Jest to bardzo istotne, gdyż tylko w takiej sytuacji młody człowiek uruchomi swą wyobraźnię i zrozumie opowiadane historie oraz poczucie własnej wartości w *małej i dużej ojczyźnie*.

Edukacja regionalna w nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.

Trudno być patriotą swojego kraju,
nie znając i nie kochając swojej
małej Ojczyzny – najważniejszego
własnego miejsca na Ziemi.
Jeśli tej miłości nie ukształtuje
szkoła i środowisko, po prostu
nie ukształtuje się wcale.

Słowa Marii Jakubowskiej bardzo wymownie określają znaczenie edukacji regionalnej w procesie nauczania i wychowania. Jeśli szkoła i środowisko nie będą miały wpływu na kształtowanie ludzkiej osobowości poprzez kultywowanie rodzimych tradycji, to wychowanie młodej generacji pograży się w nicości.

Jakie zatem treści dotyczące edukacji regionalnej znajdujemy w nowej podstawie programowej dotyczącej języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie? Nowa podstawa programowa reguluje cały system oświatowy w aspekcie programowym i zgodnie z europejskim systemem klasyfikacji została napisana w tzw. języku wymagań. Oznacza to, że jego głównym celem jest jednoznaczne wskazanie umiejętności, które uczeń ma posiadać, a także treści nauczania, które powinien opanować na zakończenie danego etapu kształcenia. Wymagania ogólne są takie same we wszystkich szkolnych przedmiotach humanistycznych (z wyjątkiem historii i wiedzy o społeczeństwie) i na wszystkich etapach kształcenia.

W ramach języka polskiego mamy trzy zasadnicze wymagania ogólne, które dotyczą: odbioru wypowiedzi i wykorzystania zawartych w nich informacji; analizy i interpretacji tekstów kultury; tworzenia wypowiedzi. Wymagania ogólne z kolei zawierają wymagania szczegółowe czyli treści nauczania.

Właśnie w treściach nauczania możemy dostrzec wzmiarki dotyczące edukacji regionalnej. Skupia się ona w następujących wymaganiach szczegółowych: świadomość językowa w odbiorze i tworzeniu wypowiedzi oraz wartości i wartościowanie w analizie i interpretacji tekstów kultury. Na poziomie gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej edukacja regionalna przedstawia się następująco:

Gimnazjum

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

3. Świadomość językowa. Uczeń:

- rozpoznaje cechy kultury i języka swojego regionu; dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe...);

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

- dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Świadomość językowa. Uczeń:

- operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój psychiczny, moralny i fizyczny człowieka; społeczeństwo i kultura; region i Polska;

Szkoła ponadgimnazjalna

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

3. Świadomość językowa. Uczeń:

- (pp) wskazuje w czytanych tekstach i analizuje przykłady odmian terytorialnych, środowiskowych

i zawodowych polszczyzny;

- (pp) rozpoznaje w czytanych oraz w wypowiedziach mówionych stylizację, rozróżnia jej rodzaje (archaizację, dialektyzację, kolokwializację) i określa funkcje;
- (pr) rozróżnia i omawia na wybranych przykładach funkcje języka – poznawczą, komunikatywną, społeczną (jednoczenie grupy i budowanie tożsamości zbiorowej – regionalnej, środowiskowej, narodowej);

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Świadomość językowa. Uczeń:

- operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: Polska, Europa, świat – współczesność i przyszłość, kultura, cywilizacja, polityka.

Niewiele tych treści dotyczących edukacji regionalnej. Większość skupia się wokół języka ojczystego, jego odmian terytorialnych, stylizacji, funkcji językowych. Treści może niewiele, jednakże kreatywny nauczyciel w interesujący i umiejętny sposób będzie tak kształtował świadomość językową, by uczeń zyskał poczucie własnej kompetencji językowej.

Nowa podstawa programowa z historii i wiedzy o społeczeństwie daje nauczycielowi bardzo szerokie możliwości realizacji zagadnień regionalnych na wszystkich etapach nauczania. Nauczanie historii i społeczeństwa w szkole podstawowej ma charakter propedeutyczny, co oznacza, że stanowi ono wprowadzenie i przygotowanie do systematycznego kursu historii i wiedzy o społeczeństwie w gimnazjum. Wychowująca rola nauczania w szkole podstawowej zorientowana jest na wszechstronne kształtowanie osobowości uczniów. Toteż nadrzędną kategorią jest koncepcja tożsamości ujmowanej jako możliwe samoidentyfikacje z rodziną, społecznością lokalną, grupą etniczną, narodem, państwem, społecznościami europejską i światową. Szczególnie zagadnienia *małej Ojczyzny* stanowią inspirację dla zintegrowanego nauczania treści historycznych i społecznych. Treści regionalne zawarte w podstawie programowej z historii dla poszczególnych etapów nauczania:

EDUKACJA SPOŁECZNA

I etap edukacyjny: klasy I-III

Treści nauczania – wymagania szczegółowe na koniec klasy III szkoły podstawowej

4. Edukacja społeczna. Uczeń kończący klasę III:

- zna najbliższą okolicę, jej ważniejsze obiekty, tradycje; wie, w jakim regionie mieszka; uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność;
- zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn narodowy) i najważniejsze wydarzenia historyczne; orientuje się w tym, że są ludzie szczególnie zasłużeni dla miejscowości, w której mieszka, dla Polski i świata.

PRZEDMIOT HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO

II etap edukacyjny: klasy IV-VI

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

1. Refleksja nad sobą i otoczeniem społecznym. Uczeń:

- wyraża opinię na temat kultywowania tradycji i gromadzenia pamiątek rodzinnych.

2. „Mała Ojczyzna”. Uczeń:

- opisuje swoją „małą Ojczyznę”, uwzględniając tradycję historyczno-kulturową i problemy społeczno-gospodarcze;

- zbiera informacje o rozmaitych formach upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości „małej Ojczyzny”;
- wskazuje na planie miejscowości siedzibę władz lokalnych i na przykładach omawia zakres działań oraz sposoby powoływania władz.

Zadaniem szkoły jest kształtowanie u uczniów następujących postaw:

- poczucia więzi: uczeń odczuwa więź ze wspólnotą lokalną, narodową, europejską i globalną.

HISTORIA

III etap edukacyjny: gimnazjum

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

12. Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.

Uczeń:

- rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazując różnice pomiędzy stylem romańskim a stylem gotyckim, z uwzględnieniem przykładów z własnego regionu.

19. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów. Uczeń:

- rozpoznaje reprezentatywne obiekty sztuki renesansowej na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu.

20. Społeczeństwo i ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Uczeń:

- rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury baroku, odwołując się do przykładów architektury i sztuki we własnym regionie.

26. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej. Uczeń:

- rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia i charakteryzuje przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu.

Dla IV etapu edukacyjnego - liceum dla zakresu podstawowego i rozszerzonego,

nowa podstawa programowa w wymaganiach szczegółowych nie odwołuje się bezpośrednio do zagadnień regionalnych. Każdy nauczyciel historii ma jednak w tym zakresie pełną autonomię. Treści nauczania zawarte w podstawie określają bowiem niezbędne minimum, które uczeń musi umieć a treści dodatkowe, mogą i powinny być realizowane w oparciu o zagadnienia regionalne. Doskonałym, przytoczonym wcześniej, przykładem są działania podejmowane przez nauczycieli historii szkół ponadgimnazjalnych w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim. Ze względu na historię regionu treści nauczania można wzbogacić m.in. o synchronizację i zestawienie wydarzeń regionalnych z wydarzeniami w Polsce, Europie i na świecie, opis zmian terytorialnych państwa polskiego z uwzględnieniem regionu, przebieg i skutki powstań narodowych, wojen i rewolucji.

Uzupełnieniem i poszerzeniem podstawowego kursu historii w szkole ponadgimnazjalnej ma być *przedmiot uzupełniający – historia i społeczeństwo „Dziedzictwo epok”*. Celem zajęć przedmiotu *historia i społeczeństwo* jest poszerzenie wiedzy z zakresu historii z elementami wiedzy o społeczeństwie i wiedzy o kulturze. Nowa podstawa programowa przedstawia przykładowe tematy zajęć.

1. Europa i świat.
2. Język, komunikacja i media.
3. Kobieta i mężczyzna, rodzina.
4. Nauka.
5. Swojskość i obcość.
6. Gospodarka.
7. Rządzący i rządzeni.
8. Wojna i wojskowość.
9. Ojczysty Panteon i ojczyste spory.

Na zajęciach można realizować bądź wątek tematyczny, czyli omówić wybrany temat we wszystkich epokach historycznych, bądź wątek epokowy, czyli omówić wszystkie tematy w zakresie wybranej epoki historycznej. Dopuszcza się realizację wątku tematycznego zaproponowanego przez nauczyciela. Zajęcia *historia i społeczeństwo* powinny objąć co najmniej cztery takie wątki (np. cztery wątki tematyczne lub dwa wątki tematyczne i dwa wątki epokowe). Zajęcia *historia i społeczeństwo* służą poszukiwaniu *dziedzictwa epok*, zatem mają zarówno charakter poznawczy, jak i wychowawczy. Ich celem jest utrwalenie pozytywnej postawy wobec przeszłości – gotowości do podjęcia dziedzictwa. Treści nauczania wydobywają poszczególne wątki dziedzictwa kulturowego, ważne z perspektywy współczesnej, nawet takie, które są drugorzędne z perspektywy epoki, do której przynależą. Szczególnie zalecane jest szerokie uwzględnianie problematyki ojczystej i regionalnej. Zajęcia powinny mieć charakter interdyscyplinarny, a poszczególne wątki mogą być realizowane przez nauczycieli różnych specjalności (np. historia, wiedza o kulturze, filologia klasyczna, filozofia). Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem bogatego spektrum tekstów kultury: piśmiennictwa, nagrań muzycznych, ikonografii, filmoteki, ze szczególnym uwzględnieniem dorobku kultury polskiej oraz własnego regionu. Możliwość realizacji wątku tematycznego zaproponowanego przez nauczyciela stwarza doskonałą sposobność kontynuacji i poszerzenia treści regionalnych, z którymi uczeń zetknął się na wcześniejszych etapach nauczania. Cała trudność w podjęciu się realizacji wątku regionalnego polegać będzie na tym, że nauczyciel będzie musiał dobrze znać, a więc zdobyć i opracować potrzebny do poznania historii regionu materiał. Pomocne w tym mogą się okazać przewodniki po okolicy, księgi i kroniki parafialne oraz informacje od najstarszych mieszkańców danej miejscowości. Jako źródło historyczne regionu warto wykorzystać dawne budynki, resztki dworów, czworaków, kapliczki przydrożne. Miejscem, gdzie na pewno przetrwała historia będzie kościół, dokumentacja kościelna a nawet sprzęt liturgiczny. Nie można pominąć mogił, miejsc straceń i cmentarza. Należy zainteresować się, czy z regionem związane są wybitne osoby, czy był miejscem przemarszu wojsk, bitew, zjazdów, strajków itp. Wiedza historyczna w podręcznikach przedstawiana jest w szerokim aspekcie, a więc dla wielu uczniów jest anonimowa, dlatego warto sięgnąć do problematyki regionalnej.

Ponadto :

- cykl edukacji historycznej powinien uwzględniać takie etapy jak : region, kraj, sąsiedzi, kontynent, świat;
- edukacja historyczna musi w coraz większym stopniu opierać się na źródłach, również tych, które dotyczą środowiska lokalnego;
- przeszłość warto poznawać przez pryzmat codziennego życia ludzi, uwzględniając także historię regionu;
- tropienie śladów przeszłości jako jedna z form aktywizowania młodzieży może być realizowana głównie w odniesieniu do historii lokalnej i regionalnej.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Wiedza o społeczeństwie to przedmiot, który łączy przekazywanie wiedzy z kształtowaniem umiejętności i postaw obywatelskich. Wynika to z celów kształcenia przyjętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego i odpowiada zaleceniom Rady Europy i rekomendacjom Parlamentu Europejskiego oraz Rady Europejskiej, dotyczącym kompetencji kluczowych w uczeniu się przez całe życie. Ważnym elementem procesu nauczania wiedzy o społeczeństwie powinno być włączanie uczniów w życie lokalnej społeczności poprzez obserwacje i badania różnych aspektów jej funkcjonowania, a także działania uczniów na jej rzecz. Wiedza o społeczeństwie uczy rozpoznawania i rozwiązywania problemów w bliższym i dalszym otoczeniu, zachęca do własnej aktywności oraz do wspierania konstruktywnych działań innych ludzi. Uczniowie poznają w praktyce procedury demokratyczne możliwe do zastosowania w najbliższym otoczeniu – klasie, szkole, osiedlu i wspólnocie lokalnej. Szczególnie na III etapie nauczania jest wskazane wykorzystywanie w nauczaniu obserwacji przez uczniów życia otaczającej ich społeczności lokalnej i naturalnego zainteresowania i zaangażowania w poprawę jakości życia swojej rodziny, sąsiadów, koleżanek i kolegów, mieszkańców swojej małej ojczyzny. Na interesujące nas pojęcie regionalizmu składają się nie tylko dzieje danego regionu oraz jego tradycje ale także różnorodne zjawiska, które są wynikiem twórczej działalności ludzi żyjących na określonym terenie i w określonych warunkach. Nieocenionym wręcz walorem omawiania tematów regionalnych i lokalnych na lekcjach wiedzy o społeczeństwie jest to, iż są one źródłem przystępnego materiału do wnioskowania społecznego, a co za tym idzie kształcą umiejętność dokonywania analizy i syntezy informacji na bazie dostępnych przesłanek. Odwołanie się do zagadnień regionalnych w nowej podstawie programowej dla III i IV etapu nauczania przedstawia się następująco:

III etap edukacyjny: gimnazjum

3. Współczesne społeczeństwo polskie. Uczeń:

- przedstawia wybrany problem społeczny ważny dla młodych mieszkańców swojej miejscowości i rozważa jego możliwe rozwiązania.

5. Udział obywateli w życiu publicznym. Uczeń:

- przedstawia przykłady działania organizacji pozarządowych i społecznych (od lokalnych stowarzyszeń do związków zawodowych i partii politycznych) i uzasadnia ich znaczenie dla obywateli;
- opracowuje – indywidualnie lub w zespole – projekt uczniowski dotyczący rozwiązania jednego z problemów społeczności szkolnej lub lokalnej i w miarę możliwości go realizuje (np. jako wolontariusz).

7. Wyborcy i wybory. Uczeń:

- przedstawia argumenty przemawiające za udziałem w wyborach lokalnych, krajowych i europejskich.

8. Naród i mniejszości narodowe. Uczeń:

- wyjaśnia, uwzględniając wielonarodowe tradycje Polski, jaki wpływ na kształtowanie narodu mają wspólne dzieje, kultura, język i tradycja.

9. Patriotyzm dzisiaj. Uczeń:

- wyjaśnia, co łączy człowieka z wielką i małą ojczyzną i omawia te więzi na własnym przykładzie.

16. Samorządy i ich znaczenie. Uczeń:

- uzasadnia potrzebę samorządności w państwie demokratycznym i podaje przykłady działania samorządów zawodowych i samorządów mieszkańców;
- wyjaśnia, na czym polegają zasady decentralizacji i pomocniczości; odnosi je do przykładów z życia własnego regionu i miejscowości.

17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Uczeń:

- przedstawia podstawowe informacje o swojej gminie, wydarzenia i postaci z jej dziejów;
- wymienia najważniejsze zadania samorządu gminnego i wykazuje, jak odnosi się to do jego codziennego życia;
- przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy, w tym podejmowania decyzji w sprawie budżetu;
- nawiązuje kontakt z lokalnymi instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi oraz podejmuje współpracę z jedną z nich (w miarę swoich możliwości);
- pisze podanie, krótki list w sprawie publicznej i wypełnia prosty druk urzędowy;
- odwiedza urząd gminy i dowiaduje się, w jakim wydziale można załatwić wybrane sprawy.

18. Samorząd powiatowy i wojewódzki. Uczeń:

- przedstawia sposób wybierania samorządu powiatowego i wojewódzkiego oraz ich przykładowe zadania;
- porównuje – na wybranych przykładach – zakres działania samorządu wojewódzkiego z zakresem działania wojewody;
- przygotowuje plakat, folder, stronę internetową lub inny materiał promujący gminę, okolicę lub region.

21. Polska w Unii Europejskiej. Uczeń:

- formułuje i uzasadnia własne zdanie na temat korzyści, jakie niesie ze sobą członkostwo w Unii Europejskiej, odwołując się do przykładów z własnego otoczenia i całego kraju.

24. Praca i przedsiębiorczość. Uczeń:

- wyjaśnia na przykładach z życia własnej rodziny, miejscowości i całego kraju, w jaki sposób praca i przedsiębiorczość pomagają w zaspokajaniu potrzeb ekonomicznych.

30. Wybór szkoły i zawodu. Uczeń:

- wyszukuje informacje o możliwościach zatrudnienia na

lokalnym, regionalnym i krajowym rynku pracy (urzędy pracy, ogłoszenia, Internet);

- wskazuje główne przyczyny bezrobocia w swojej miejscowości, regionie i Polsce; ocenia jego skutki.

IV etap edukacyjny - liceum - zakres podstawowy**1. Młody obywatel w urzędzie. Uczeń:**

- ustala, w jakim urzędzie i w jaki sposób uzyskuje się dowód osobisty, paszport, prawo jazdy, jak rejestruje się motocykl i samochód;
- podaje formalne warunki, jakie spełnić musi obywatel, by wziąć udział w wyborach;
- uzyskuje informację publiczną na zadany temat w odpowiednim urzędzie;
- wyjaśnia, co może zrobić obywatel, gdy nie zgadza się z decyzją urzędu.

3. Bezpieczeństwo. Uczeń:

- nawiązuje kontakt (osobisty, telefoniczny lub mailowy) z funkcjonariuszem policji (np. dzielnicowym) i na podstawie uzyskanych informacji sporządza notatkę lub wykres dotyczący przestępczości w swojej okolicy.

6. Ochrona praw i wolności. Uczeń:

- przedstawia na przykładach działania podejmowane przez ludzi i organizacje pozarządowe broniące praw człowieka; w miarę swoich możliwości włącza się w wybrane działania (np. podpisuje apel, prowadzi zbiórkę darów).

IV etap edukacyjny: liceum – zakres rozszerzony**4. Struktura społeczna. Uczeń:**

- opisuje strukturę klasowo-warstwową polskiego społeczeństwa i swojej społeczności lokalnej.

12. Społeczeństwo obywatelskie. Uczeń:

- opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym; w miarę możliwości uczestniczy w wybranym działaniu.

13. Opinia publiczna. Uczeń:

- przeprowadza w najbliższym otoczeniu mini sondaż opinii publicznej na wskazany temat, interpretuje jego wyniki.

15. Demokracja – zasady i procedury. Uczeń:

- rozpoznaje przejawy łamania zasad i procedur demokratycznych w życiu publicznym – w państwie, społeczności lokalnej i życiu szkoły.

28. Samorząd terytorialny w Polsce. Uczeń:

- znajduje i analizuje informacje na temat dochodów i wydatków własnej gminy;
- rozważa problemy oraz perspektywy rozwoju własnej gminy, powiatu lub regionu na podstawie samodzielnie zebranych materiałów.

45. Polska w Unii Europejskiej. Uczeń:

- ocenia skutki członkostwa Polski w Unii Europejskiej i perspektywy jej rozwoju w Unii Europejskiej, odwołując się do danych statystycznych, badań opinii publicznej oraz informacji o wykorzystaniu środków unijnych w Polsce, regionie i gminie.

Nowa podstawa programowa daje nauczycielom pełną swobodę w doborze metod nauczania, z wyjątkiem przygotowania uczniów do spełnienia tych wymagań szczegółowych, które sugerują już pewną formę pracy na lekcji. Ze względu na cele przedmiotu *wiedza i społeczeństwo*, na III etapie edukacyjnym, około 20% treści nauczania określonych w podstawie

programowej tego przedmiotu powinno być realizowanych w formie uczniowskiego projektu edukacyjnego, a na IV etapie edukacyjnym – nie mniej niż 10%. Uczniowski projekt edukacyjny powinien mieć charakter zespołowy; poszczególne zadania mogą być wykonywane indywidualnie. Wskazane jest, by każdy uczeń uczestniczył w co najmniej jednym projekcie w każdym roku nauczania przedmiotu. W polskich szkołach szczególnie popularne są projekty zespołowe, związane z poznawaniem historycznego i kulturowego dziedzictwa miejscowości i regionu, poświęcone badaniu bogactwa przyrodniczego swej okolicy, a także projekty angażujące uczniów w działania obywatelskie na rzecz swojej społeczności. Dodatkową wartością będzie włączenie uczniów, nauczycieli i szkoły w szersze działania umożliwiające współpracę na poziomie lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim lub nawet międzynarodowym.

Przykłady gimnazjalnych projektów edukacyjnych związanych z regionem:

- Jak ocalić od zapomnienia ginące miejsca w moim regionie ?
- Jak się żyło się 20 lat temu w naszej gminie?
- Moda w przeszłości, w mojej miejscowości.
- Spacer po mieście
- Planujemy budżet wycieczki do
- Nasza szkoła – wczoraj i dziś.
- Internetowy folder promocyjny mojej miejscowości.
- Wirtualne muzeum
- Gra planszowa – śladami Powstania Wielkopolskiego w

Regionalizm jest tym elementem edukacji, który należy wprowadzać na każdym szczeblu edukacji szkolnej. Jeśli nie szkoła, nauczyciel, to kto ma uczyć młode pokolenie szacunku dla regionu, tej *małej ojczyzny*, w której żyjemy, z którą czujemy się związani? Historia regionu istnieje wszędzie, może być tylko mniej lub bardziej barwna i bogata. Dobrym przykładem współpracy uczniów, nauczycieli, środowiska akademickiego i władz samorządowych była realizacja zagadnień regionalnych poprzez realizację projektu edukacyjnego.

Projekt edukacyjno – naukowy „REGIONALIZM W EDUKACJI HUMANISTYCZNEJ”

W roku szkolnym 2010/2011 w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego z inicjatywy doradców metodycznych (języka polskiego, historii i wiedzy o społeczeństwie) był realizowany projekt naukowo-edukacyjny *Regionalizm w edukacji humanistycznej*.

Głównymi partnerami projektu zdecydowali się być: Instytut Historii i Centrum Instytut Wielkopolski z UAM w Poznaniu oraz Starostwo Powiatowe w Czarnkowie.

Projekt adresowany był dla nauczycieli (języka

polskiego, historii, wiedzy o kulturze, wiedzy o społeczeństwie) i uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jego celem było upowszechnianie wiedzy na temat historii, kultury lokalnej, regionalnych odmian języka ojczystego i jego poprawności ze szczególnym uwzględnieniem północnej Wielkopolski.

Pomysł projektu zyskał pełne poparcie pracowników naukowych UAM oraz Starosty Czarnkowsko-Trzcianeckiego. 8 listopada 2010 roku w Instytucie Historii UAM w Poznaniu odbyło się oficjalne spotkanie, którego celem było nawiązanie współpracy pomiędzy Starostwem Powiatowym w Czarnkowie a Instytutem Historii UAM w Poznaniu. W spotkaniu wzięli udział partnerzy projektu: Starosta Czarnkowsko-Trzcianecki Wiesław Maszewski, dyrektor Instytutu Historii UAM w Poznaniu prof. dr hab. Kazimierz Ilski, pracownicy naukowci: dr Danuta Konieczka-Śliwińska i dr Agnieszka Jakuboszczak oraz doradcy metodyczni: Elżbieta Anioła – nauczyciel doradca języka polskiego i Marzena Teterus – nauczyciel doradca historii i wiedzy o społeczeństwie.

W kurtuazyjnej atmosferze omówiono założenia, cele projektu, formy realizacji, harmonogram działań. W trakcie oficjalnych rozmów zrodziły się kolejne, nowe pomysły, które postanowiono dołączyć do projektu mającego charakter otwarty i realizowanego w kilku etapach.

25 marca 2011 roku nauczyciele języka polskiego, wiedzy o kulturze, wiedzy o społeczeństwie i historii uczestniczyli w konferencji naukowo – metodycznej na UAM w Poznaniu, poświęconej regionalizmowi. Wysłuchali referatów na temat dziedzictwa kulturowego Wielkopolski; kultury niematerialnej w aspekcie historycznym i językowym; regionu historycznego w badaniach naukowych i praktyce szkolnej; edukacji regionalnej w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim. Wymiana doświadczeń, wiedza akademicka i metodyczna skłoniły nauczycieli humanistów do realizacji założeń projektu wraz z uczniami w szkołach.

Zajęcia uczniów zostały urozmaicone warsztatami prowadzonymi przez pracowników naukowych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Nauczyciele akademicki zapoznali uczniów z historią i kulturą regionu północnej Wielkopolski.

Następnie uczestnicy projektu wraz z opiekunami przygotowywali prace związane z edukacją regionalną (prezentacje, postery), które zaprezentowali 14 września 2011 roku w sali sesyjnej Starostwa Powiatowego w Czarnkowie na spotkaniu podsumowującym realizację projektu *Regionalizm w edukacji humanistycznej*. Zaprezentowane prace podkreśliły walory edukacji regionalnej: samodzielna praca badawcza, szerokie zainteresowanie historią, architekturą, literaturą, odmianami gwarowymi języka, postaciami wybitnych osobowości regionu. Wystąpienia i prezentacje uczniów 7 szkół ponadgimnazjalnych powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego (Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Józefa Nojego w Czarnkowie, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Trzciance, Zespół Szkół

w Krzyżu Wielkopolskim, Zespół Szkół w Wieleniu, Liceum Ogólnokształcące w Czarnkowie, Liceum Ogólnokształcące w Krzyżu Wielkopolskim, Liceum Ogólnokształcące w Trzciance) pokazały przemyślany kontakt młodych ludzi z zabytkami regionalnymi, źródłami historycznymi, z kulturą niematerialną i materialną regionu; pokazały także umiejętne łączenie kultury, historii ze współczesnością. Uczestnicy projektu przedstawili i omówili w bardzo ciekawy sposób zmiany w obrębie języka na przykładzie Drawska, Chełstu, Pęckowa; pokazali obraz Wielenia dawniej i dziś oraz Trzciankę z punktu widzenia historii i współczesności; dawnych mieszkańców Krzyża; patrona szkoły – sportowca i patriotę Józefa Nojogo; postawy wybitnych osobowości; gromadzenie regionalizmów w bibliotekach szkolnych; szerzenie regionalizmu w szkole na zajęciach edukacyjnych.

Praca nauczycieli i uczniów jest dowodem na to, że edukacja regionalna uświadamia wartości własnego dziedzictwa kulturowego, budzi patriotyzm lokalny, uczy postaw kulturowych, obywatelskich, społecznych.

Bibliografia:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.
2. Podstawa programowa z komentarzami, Tom 4. Edukacja historyczna i obywatelska w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum.
3. Podstawa programowa, język polski, III i IV etap edukacyjny.
4. Podstawa programowa, wiedza o kulturze, IV etap edukacyjny.
5. Kwaskowska W., Poprzez lekcje języka polskiego młodzież poznaje własne środowisko, „Polonistyka”, 1980, nr 2
6. Rosner E., Na przykładzie jednego regionu, „Nowa Szkoła”, 1970, nr 10
7. Rosner E., Treści regionalne w pracy polonisty, „Nowa Szkoła”, 1970, nr 7
8. Strzemieczny J., Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne. Poradnik dla dyrektorów, szkolnych organizatorów i opiekunów projektów
9. *Edukacja regionalna*. Pod red. A. W. Brzezińskiej, A. Hulewskiej, J. Słomskiej. Warszawa Wyd. Naukowe PWN 2006. Informacje ze szkół ponadgimnazjalnych powiatu czarnkowsko – trzcianieckiego.

Wiesława Bury

**Doradca metodyczny języka polskiego
CDN w Pile**

O wulgaryzmach słów kilka

Wulgaryzmy są wyrazami i zwrotami dosadnymi, nieprzyzwoitymi i ordynarnymi. Do niedawna były wyróżnikami językowymi dla osób prymitywnych, najczęściej z marginesu społecznego. Ostatnie lata przyniosły niepokojący wzrost czę-

stości użycia tego typu słownictwa, połączony z jego przenikaniem do innych środowisk, zwłaszcza młodzieżowych, z uczniowskimi i studenckimi włącznie. Wyzwiska, przekleństwa oraz niemedyczne określenia narządów i czynności płciowych lub wydalniczych, nacechowane wulgarnością odpowiedniki wyrażen neutralnych, używane na ogół seryjnie, w dużym zagęszczeniu, dostąpiły tam szczególnej „nobiletacji” – stały się atrakcyjnymi, uniwersalnymi sposobami wyrażania myśli, symbolami osobliwie pojmowanej wolności, zastąpiły formy adresatywne, a nawet znaki przystankowe.

Geneza zjawiska nie jest jednorodna. Dla osób młodych, wychowanych w poszanowaniu kulturalnej polszczyzny, wulgaryzmy mają smak zakazanego owocu i stosowane są głównie w celach prowokacyjnych, może także z chęci przeciwstawienia własnych, „urozmaiconych” wypowiedzi monotonnym, nieatrakcyjnym tekstom oficjalnym i podkreślenia w ten sposób własnej wolności, niezależności, dorosłości. Wulgaryzmy są także prymitywnym sposobem demonstrowania emocji przez osoby nie umiejące się opanować.

Używanie wulgaryzmów w mowie i piśmie nie jest wykroczeniem przeciwko normom poprawności (błędem językowym), jest natomiast naruszeniem norm współzycia społecznego, zasad dobrego wychowania, lekceważeniem rozmówców i czytelników, dowodem braku kultury. Po wulgaryzmach nierzadko sięgają pisarze (szczególnie współcześni), twórcy filmowi oraz dziennikarze w celu wyrazistego, przekonującego przedstawienia środowiska niektórych swoich bohaterów. Niektórzy przejawiają w tym nadmierną gorliwość. Czytelnicy (szczególnie młodzi) widzą w takim postępowaniu zachętę do używania nieprzyzwoitych wyrazów i zwrotów. Nieprzemyślane działania rodzimych twórców są od niedawna „wspomagane” przez zalewające rynek polski trzeciorzędne filmy amerykańskie, z których rynsztokowe słownictwo wylewa się bardzo szerokim strumieniem.

Co więc możemy zrobić?

Mimo że wulgaryzmy nie podlegają ocenie normatywnej, obrona polszczyzny przed ich zalewem jest obowiązkiem wszystkich osób zainteresowanych podnoszeniem poziomu kultury słowa. Należy umiejętnie propagować dobre, piękne wzory językowe (także własnym przykładem) oraz stanowczo domagać się, aby określone rodzaje tekstów były z natury swojej całkowicie wolne od wulgaryzmów. Ich lista powinna obejmować: wypowiedzi nauczycieli w szkole, wykładów wyższych uczelni, programy oświatowe, publicystyczne, informacyjne w radiu i telewizji, teksty piosenek, oficjalne wypowiedzi polityków, przemówienia parlamentarzystów w sejmie i senacie – ze względu na charakter i skalę oddziaływania społecznego. Osoby naruszające ten zakaz musiałyby zrezygnować z publicznego zabierania głosu.

Szyfową pracą byłyby starania o całkowite wyeliminowanie wulgaryzmów z języka. To po prostu niemożliwe. Pozostaje uświadamianie społeczeństwu wagi problemu, podsuwanie alternatywnych rozwiązań, niech każdy wie, że w polszczyźnie jest wiele innych słów, że popularne słowo na 'k' nie pełni funkcji przecinka. Nasz język ma przecież tak bogatą historię, tak długą tradycję - mamy się do czego odwoływać. Ale do walki z wulgaryzacją muszą przystąpić wszyscy, poczynając od nas samych (nie klnąc samemu na ulicy, autobu-

sie, w domu) a kończąc na mediach, polityce. Jeśli sztuka chce wykorzystywać wulgaryzmy niech robi to w świadomym celu najlepiej piętnując przy okazji to zjawisko. Sam głos językoznawców nie wystarczy. Raz, że mało kto ich słucha, dwa, że mają małe przebić w mediach. Póki co, kolejne rządy w Polsce, niewiele poświęcają czasu na dbałość o edukację w kwestii posługiwania się językiem polskim. Jest to proces żmudny i długotrwały, wymaga wielu zmian, wyrzeczeń, prób i starań ze strony wielu instytucji. Jeśli nic nie zrobimy, zniknie nasza piękna polszczyzna i zastąpi ją rynsztokowa mowa potoczna. A tego chyba nikt z nas tak naprawdę nie chce.

We wszelkiej działalności pedagogicznej, popularyzatorskiej powinno się przedstawiać język ojczysty jako wartość, jako jeden z najważniejszych składników dziedzictwa kulturowego narodu, wymagający nieustannej troski i ochrony także przed degeneracją, zaśmiecaniem i splugawieniem.

Natasza Knop - Wrzałik
doradca metodyczny języka angielskiego
CDN Piła

Kreatywne nauczanie gramatyki języka angielskiego?

Nauczanie gramatyki, spośród wszystkich umiejętności językowych, sprawia nauczycielowi chyba najwięcej problemów. Niejeden z nas bezustannie zadaje sobie dwa podstawowe pytania: *Jak uczyć gramatyki w sposób skuteczny?* oraz *Jak uczyć gramatyki nie nudząc przy tym uczniów?* Jedno jest pewne: nie możemy poprzestać na zadaniach z podręcznika. Najczęściej są one bardzo podobne do siebie w każdym z rozdziałów (czyli nudne), a na dodatek, biorąc pod uwagę najnowsze osiągnięcia neurodydaktyki, nie zmuszają mózgow uczniów do myślenia (czyli są mało efektywne). To właśnie badania nad mózgiem wykazały, że zapamiętanie i rozumienie treści wiąże się z głębokim przetwarzaniem informacji. Uczeń musi na różne sposoby przemyśleć regułę gramatyczną, rozwiązać problemy (!) związane z jej stosowaniem, żeby utrwalić i korzystać z niej w sposób prawidłowy. Podręczniki proponują nam, niestety, zadania typu „wstaw czasownik w odpowiedniej formie”, które, jak się okazuje, są świetne do sprawdzania wiedzy, ale nijak się mają do jej przyswajania. Co zatem robić? Oto kilka możliwych rozwiązań:

1. Zastosowanie posterów czy obrazków z czasopism do nauczania gramatyki:

- a. uczniowie opisują obrazek stosując wszystkie czasy teraźniejsze (stosunkowo proste z zastosowaniem Present Simple, w przypadku pozostałych trzeba uruchomić wyobraźnię i trochę pomyśleć) np.:

He lives in a monastery. (Present Simple)

He is holding a skull. (Present Continuous)

He has been practicing his role for a month. (Present Perfect Continuous)

- b. Obrazek można opisać z zastosowaniem czasowników modalnych;

- c. Czasy przeszłe można ćwiczyć rozdając uczniom po trzy - cztery obrazki, do których należy ułożyć opowiadanie;

2. **Wykorzystanie możliwości uczniów do rozumienia i tłumaczenia zasad gramatycznych;** Często wydaje nam się, że tylko my, nauczyciele, jesteśmy w stanie dobrze wytłumaczyć zasady gramatyczne; uczniowie w tym procesie pozostają biernymi odbiorcami (bierność nie pozwala na efektywność). Warto odwrócić ten schemat. Podręczniki są wyposażone w sekcje prezentujące zastosowanie gramatyki. Dajmy uczniom chwilę na ich przeczytanie i zastanowienie się nad treścią, a następnie niech w parach przedyskutują to, co zrozumieli, a co sprawia trudności. Monitorujemy dyskusję, a na koniec poprośmy uczniów o przedstawienie konkluzji. Dopiero wtedy przejdźmy do mniej lub bardziej typowych ćwiczeń gramatycznych.

3. Na koniec coś kontrowersyjnego, ale też coś, co wypróbowałam i zdało egzamin. **Eksperyment związany ze sprawdzianami z gramatyki**, które, niestety, w większości przypadków wychodzą bardzo słabo. Moi uczniowie podczas takiego sprawdzianu mogą korzystać ze swoich notatek, źródeł informacji o zastosowaniu zasad gramatycznych, przykładów z wcześniej rozwiązywanych zadań. Sprawdzian nie polega na „wykuciu”, ale na „rozumieniu” tego, o czym była mowa na zajęciach. Oczywiście taki sprawdzian muszę odpowiednio przygotować (wbrew pozorom jest on znacznie trudniejszy, niż zwykle stosowana metoda). Jednak jestem zadowolona z efektów. Znajomość gramatyki wydatnie się poprawiła, co widzę oceniając np. eseje, listy czy wypowiedzi ustne, w których błędów gramatycznych jest mniej niż dotychczas. Uczniowie z takiej formy sprawdzianu też są zadowoleni, bo stres jest dużo mniejszy. Polecam to rozwiązanie wszystkim poszukującym nowych i skutecznych metod pracy.

Maria Jolanta Małek
nauczyciel doradca wychowania przedszkolnego
Przedszkole nr 4 w Pile

Język ciała - komunikatorem emocji i potrzeb dziecka

Każdy nauczyciel - terapeuta pracując z dzieckiem pragnie udzielić wsparcia w zdiagnozowanym zakresie potrzeb. Wiedza i umiejętności są bardzo ważne, jednak nie należy zapominać o holistycznym spojrzeniu na człowieka.

Szczególnie istotne jest rozumienie potrzeb i emocji dziecka, a także umiejętne wyrażanie własnych. Przekazywane w atmosferze szacunku zapewniają dobry kontakt z dzieckiem, a także zwiększają powodzenie oddziaływań terapeutycznych.

Jednym z istotnych elementów składowych do wzajemnego porozumienia się jest język ciała, często też nazywany mową ciała, która wynika z komunikacji niewerbalnej.

Język ciała to pierwszy kanał komunikacyjny dziecka z matką. Jeszcze zanim zacznie mówić, dziecko dysponuje szerokim zestawem gestów, ekspresji twarzy i postaw. Mowa ciała dzieci jest wolna, spontaniczna i prosta do odczytania. To podstawowa diagnoza jego pragnień i potrzeb.

Warto wiedzieć, że:

- Gestykulacja, postawa ciała, wyraz twarzy i spojrzenie są w stanie powiedzieć więcej niż słowa. Zdaniem psychologów na całkowity przekaz danego komunikatu tylko w 7% wpływają same słowa, w 38% – sygnały głosowe (m.in. ton głosu, modulacja), a w 55% – mowa ciała.
- Mowa ciała dzieci jest łatwiejsza do odczytania z uwagi na mniejsze napięcie mięśni twarzy oraz z powodu braku wyuczonego wyrachowania i powagi. Dziecko wyraża emocje całym sobą. Dorośli śmieją się 15 razy dziennie, a dzieci w wieku przedszkolnym ponad 400 razy.
- Rozumiejąc mowę ciała, można nie tylko skutecznie się nią posługiwać, lecz także lepiej ocenić swojego rozmówcę. Małe dzieci potrafią odczytywać nastawienia emocjonalne dorosłych nawet wtedy, gdy jeszcze dobrze nie opanowały mowy. Język ciała jest wprowadzie mało precyzyjny, ale bardzo znaczący, ponieważ w znacznej mierze nie podlega świadomej kontroli.

1. Rodzaje komunikatów niewerbalnych

Przekazami niewerbalnymi są wszystkie pozasłowne sygnały płynące z ciała. Możemy je obserwować wzrokiem, usłyszeć czy wyczuć dotykiem. Stosunkowo łatwe do zaobserwowania są takie przejawy mowy ciała, jak:

Kontakt wzrokowy i wymiana spojrzeń - to sygnały wzajemnych stosunków między rozmówcami. Najważniejszym przekazywaniem są tu nasze oczy: kierunek patrzenia, czas patrzenia, częstotliwość spoglądania. Patrzenie w bok, opuszczanie oczu, unikanie kontaktu wzrokowego może sygnalizować, że osoba czuje się zakłopotana bądź kłamie. Błądzenie wzrokiem po ścianie często jest oznaką lekceważenia lub braku zainteresowania. Uporczywe wpatrywanie się w drugą osobę może zostać odebrane jako sygnał niechęci do rozmówcy.

Gesty i ruchy ciała - to najbardziej rzucające się w oczy ko-

munikaty, takie jak: ruchy rąk, dłoni, palców, głowy, korpusu ciała. Są one silnie związane z mową i stanowią część procesu komunikowania się. Gestykulując możemy:

- określać strukturę wypowiedzi akcentując niektóre elementy,
- wskazywać ludzi i przedmioty,
- podkreślać coś,
- ilustrować rozmiary i kształty, szczególnie wtedy, kiedy trudno wyrazić je słowami.

Gesty odzwierciedlają również nasze stany emocjonalne. Kiwając głową wyrażamy swoje poparcie lub zgodę na kontynuowanie wypowiedzi. Kłaskając okazujemy zachwyt i zadowolenie. Zaciskając pięści możemy wyrażać agresję, ocierając czoło - zmęczenie, skrobiąc się po głowie - zakłopotanie.

Mimika (posiadamy około 250 tysięcy różnych wyrazów twarzy) - jest ważnym obszarem komunikowania się. Z jednej strony wyrazem naszych emocji: sympatii, złości, pogardy, zdumienia, zakłopotania, szczęścia itp., z drugiej zaś elementem wspierającym werbalne treści. Informuje o stanach emocjonalnych ludzi i ich reakcjach na postawy innych osób i zdarzenia wokół nich. Uśmiechając się wyrażamy radość, zaś wykrzywiając usta wstręt. Ściągnięte brwi, zaciśnięte usta i szczęki mogą być oznaką naszego niezadowolenia.

Postawa i ukierunkowanie ciała - czyli sposób, w jaki dana osoba stoi lub siedzi. Wyraża ona napięcie lub rozluźnienie, którego wskaźnikami są np.: wychylenie tułowia do przodu lub tyłu, skrzyżowanie lub nieskrzyżowanie rąk i nóg. I tak np. pochyloną sylwetkę ze skrzyżowanymi ramionami przyjmują często osoby, które się nie znają i czują się ze sobą niepewnie.

Sposób wykorzystania przestrzeni interpersonalnej - to niewidzialny obszar otaczający osobę, w którym przebiega większość jej kontaktów z innymi ludźmi, odzwierciedlający charakter stosunków między nimi. W przypadku rozmowy jest to przestrzeń rozciągająca się między nadawcą i odbiorcą, która służy do zakomunikowania czegoś. Rozmówcy znajdują się w określonej odległości. Nie jest ona przypadkowa, zależy bowiem od charakteru rozmowy i stosunków między nimi. Dystans informuje więc o bliskości psychicznej partnerów, ich zażyłości, a także poprawności wzajemnej relacji. Najczęściej najmniejszy dystans występuje w kontaktach z najbliższymi, nieco większy w przypadku spotkań z przyjaciółmi, jeszcze większy między przełożonym a podwładnym, największy zaś w kontaktach z publicznością.

Dotyk - czyli podanie ręki, pocałunek, trzymanie się za ręce, poklepywanie, głaskanie, umieszczenie ręki na ramieniu itp.

Pojawienie się tych komunikatów regulowane jest zasadami wynikającymi ze stopnia znajomości rozmówców, ich płci, statusu społecznego. Za ich pomocą sygnalizujemy najczęściej treści opiekuńcze, wyrażamy stopień zażyłości z partnerem. Są one pomocne w budowaniu wrażenia bliskości lub dystansu psychologicznego. Powszechnie dostępnym źródłem informacji jest dotyk dłoni przy powitaniach i pożegnaniach. W związku z tym możemy korzystać z takich sygnałów, jak nacisk podanej nam dłoni, jej temperatura czy wilgotność skóry.

Uczenie się rozumienia mowy ciała i jej zastosowania to jest bardzo subtelne zadanie, wymagające wielu ćwiczeń oraz obserwacji siebie i innych. Każda okazja do ćwiczenia jest dobra; studiując relacje międzyludzkie i zachowania z pewnością lepiej poznamy samych siebie, a także zdobędziemy umiejętność rozpoznawania jej u innych.

2. Znaczenie mowy ciała w praktyce terapeutycznej

Umiejętność odczytywania komunikatów niewerbalnych jest wyjątkowo ważna dla praktyki terapeutycznej, to z wielu powodów. Z jednej strony może znacznie przyspieszyć samo poznanie (diagnozę) dziecka, a z drugiej sprawić, iż sam terapeuta zacznie się posługiwać ich kodem, wzmacniać określone komunikaty skierowane do dziecka. Jednocześnie może nadać relacji terapeutycznej większej wyrazistości (wzbogacając język), a także ustrzec terapeutę przed pozornie nieważnymi zachowaniami niewerbalnymi. W czasie spotkań również dziecko obserwuje, jak reaguje na jego słowa podczas wypowiedzi. Nierzadko nieopaczne ruchy mimiczne terapeuty, niewłaściwe gesty rąk czy całego ciała, jakiś przypadkowy grymas na twarzy, mogą sprawić, że dziecko przestanie czuć się komfortowo.

Komunikaty niewerbalne poprzez swoją różnorodność mogą w znaczny sposób wpływać na przebieg rozmowy w procesie terapeutycznym, choć nie zawsze jesteśmy tego świadomi.

Pierwszym i podstawowym elementem dobrego kontaktu z dzieckiem jest kontakt wzrokowy, a przez to – wyrównanie poziomów. Wyrównanie szans w starciu dziecko – nauczyciel.

Rozwiązania:

- Kucnąć przy dziecku. Zniżyć się do jego wysokości i patrzeć mu w oczy. Stać się partnerem, a nie władcą.
- Usiąść na krześle, pochylić się w kierunku dziecka i patrzeć mu w oczy. Okazać chęć współpracy.

W oczach jest wszystko wypisane. Mowa ciała nie zdradzi wszystkiego. Dzieci patrząc w oczy są w stanie skupić się na tym, co dorosły ma do powiedzenia, poczuć, że to co mówi, jest dla niego ważne. Upewnić się, że nie muszą się obawiać, bo rozumiane są jego potrzeby. Znajomość zachowań dzieci dla terapeuty jest bardzo istotna. Małe dzieci reagują w najbardziej naturalny sposób. Dorośli w procesie socjalizacji, uczą się ukrywać swoje gesty, ale pozostaje tendencja ru-

chu, która ujawnia prawdziwy komunikat z ciała. Dzieci nie kryją swego języka gestów, którym określają potrzeby i emocje.

Wyrażanie emocji i uczuć przez dzieci:

- złość - tupie nogami i wymachuje pięściami, czerwieni się i krzyczy lub zaciska usta, źrenice się zwężają a oddech przyspiesza;
- lęk - kuli się i chowa, przytula do matki, zaciska oczy lub ucieka, błędnie i wstrzymuje oddech, usta wykrzywają się w podkówki;
- kłamstwo - zaciska i zakrywa usta rękami, przestępuje z nogi na nogę, nabiera rumieńców i spuszcza wzrok;
- wstyd - udaje że go „nie ma” całym ciałem, pochyla głowę, robi się mniejsze, błędnie lub czerwienieje;
- zainteresowanie - zbliża się i pochłania całym sobą, oczy otwierają się szerzej, podnoszą się brwi, oddech staje się lekko przyspieszony;
- nuda - ziewa i odchodzi;
- zadowolenie i szczęście - twarz promienieje uśmiechem, oczy błyszczą, ciało jest dynamicznie napięte;
- frustracja – niszczenie wytworów, np. z klocków, wykonanych przez inne dzieci.

Gesty:

- głaskanie - oznaka czułości dawanie poczucia drugiej osobie poczucia, że jest potrzebna;
- sięganie ku genitaliom – uspakajanie się w chwilach napięcia i strachu;
- ssanie palców - odruch uspakajający;
- żywe oczy - zainteresowanie i gotowość do działania;
- zmęczone oczy - mogą wyrażać różne rzeczy: czuję się samotny, nudzę się, jestem syty;
- zatykanie uszu - wyłączanie dźwięków pomaga w wewnętrznej koncentracji;
- zwisająca ręka bezwiednie (ręka lewa emocjonalna) - oznaka całkowitego odcięcia, wskazuje na wewnętrzny konflikt ;
- pozycja rozkroku, opieranie rąk na biodrach, zamasytowane ruchy rąk - pewność siebie;
- podnoszenie rąk w górę - oznaka zwycięstwa;
- chowanie się - oznaka strachu;
- zasłanianie twarzy dłońmi - przekonanie twarz znikła, problem w ten sposób można rozwiązać.

Dorośli często reagują podobnie, tyle, że z posiadają większą świadomość przekazywania informacji, które wypływają z mowy ciała, ich ekspresja jest przyhamowana, pełne gesty zamieniane są na mikroruchy i szyfry symboliczne.

Metody wykorzystujące mowę ciała w pracy z dziećmi

Potrzeba komunikowania się z otoczeniem, to bez wątpienia najważniejsza potrzeba psychiczna każdego

człowieka. W sytuacjach gdy porozumiewanie się przez dziecko za pomocą mowy – werbalnie, jest ograniczone szczególnego znaczenia nabiera „język ciała”, wówczas jest on wiodącym komunikatorem z otoczeniem, a niekiedy jedynym. W pracy z dziećmi o szczególnych potrzebach edukacyjnych pomocne okazują się pozawerbalne metody pracy, które umożliwiają pomoc, rozumienie potrzeb i zastępują porozumiewanie się.

W pracy z dziećmi z upośledzoną komunikacją specjaliści stosują między innymi takie metody:

- Metoda gestykulacyjna: wyrażanie „tak” i „nie”.
- Wykorzystanie gestów w pracy edukacyjno-terapeutycznej z niemówiącymi dziećmi upośledzonymi umysłowo.
- Sygnałowo-dotykowy system porozumiewania się dzieci głuchoniewidomych.
- Mima i pantomima jako strategie wspomagające komunikację.
- MAKATON - język gestów i symboli jako Program Rozwoju Komunikacji.
- COGHAMO BELGIJSKI SYSTEM GESTÓW. Gestykulacyjna strategia wspomagająca porozumiewanie się dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym.
- Język migowy w komunikacji osób niesłyszących.
- Metoda Charlesa Bliss’a - metoda porozumiewania się za pomocą symboli.
- Daktylografia - mowa palcowa - polski alfabet palcowy.

Natomiast do metod opartych o kontakt z ciałem można zaliczyć:

- Zabawy paluszkowe.
- Baraszkowanie.
- Program Aktywności - „Świadomość Ciała, Kontakt i Komunikacja” opracowanego przez Mariannę i Christopha Knillów.
- Program „Dotyk i komunikacja” opracowany przez Christopha Knilla.
- Metoda Integracji Sensorycznej (SI).
- Drama i pantomima.
- Muzykoterapia.
- Niedyrektywna terapia zabawowa.
- Sala doświadczania świata - Snoezelen.
- Kinezyjologia edukacyjna.
- Metodę Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne.

4. Przykład zastosowania metody niewerbalnej w pracy z dziećmi

Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne - to jedna z metod niewerbalnych stosowanych w pracy z dzieckiem, która poprawia komunikację dziecka z otoczeniem, uaktywniając „język ciała i ruchu”. Opracowana została z myślą o dzieciach z globalnymi zaburzeniami rozwoju psychoruchowego, głównie mając na uwadze dzieci upośledzone umysłowo. Ze względu na słaby rozwój mowy te dzieci częściej niż zdrowe stosują komunikację niewerbalną w wyrażaniu swoich myśli, potrzeb i uczuć. Ruch jest podstawowym i naturalnym środkiem porozumiewania się, wychodzącym z centrum naszego ciała, do którego w pierwszym rzędzie sięgają dzieci małe i osoby z utrudnioną komunikacją werbal-

ną. Podstawą porozumiewania się za pomocą „języka ruchów” jest świadomość własnego ciała. Obie umiejętności: orientacja we własnym ciele oraz porozumiewania się niewerbalnie mogą być rozwijane u dzieci za pośrednictwem tej metody. Z praktyki przedszkolnej wynika, że również sprawdza się w pracy z dziećmi z zaburzeniami społeczno- emocjonalnymi, mającymi kłopoty z nawiązaniem właściwych relacji w grupie.

Zestaw zabaw i ćwiczeń dla dzieci 5-6 letnich - metoda W. Sherborne

Cele ogólne:

- Poznawanie własnego ciała i swojego partnera
- Rozwijanie kontaktów i porozumiewania się poprzez ćwiczenia ruchowe.
- Wdrażanie do zaufania sobie i innym.

Cele szczegółowe

Dziecko:

- Potrafi przystosować własne ruchy do ruchów partnera.
- Potrafi się zrelaksować.
- Odczuwa radość płynącą z zabawy.
- Potrafi opanować własny lęk i emocje.
- Czuje się bezpieczne.

I. Część wstępna

1. Marsz po obwodzie koła. Dzieci, w zależności od dźwięku instrumentu, który usłyszą, maszerują na całych stopach (tamburyno), na palcach (trójkąt), na piętach (kołatką).
2. Zabawa ożywiająca - „berek na czworakach” - każde dziecko dostaje szarfę, która jest wetknięta na plecach za pasek od szortów. Zabawa trwa dopóty, dopóki berek nie pozbiera wszystkich szarfed od dzieci.

II. Część główna

Ćwiczenia pojedynczo:

1. Wszyscy siadają w kole - przywitanie (słowem, nogami, rękami).
2. Siad skulny rozkroczny - uderzanie o kolana: dłońmi, pięściami, łokciami, rozcieranie kolan, spychanie kolan do podłogi i podnoszenie ich.
3. W siadzie - wymachy nóg, bezwładne przewroty.
4. W siadzie - rozjeżdżanie się na zewnątrz i do środka koła.
5. Ślizganie oraz próby czołgania się po podłodze.
6. Turlanie się oraz turlanie kolegi po podłodze.
7. Relaks - odpoczynek w leżeniu (głębokie oddechy).

Ćwiczenia w parach:

1. Ciągnięcie partnera po podłodze za ręce i nogi.
2. Przechodzenie w różny sposób przez „mostek” wykonany przez nauczyciela (klęk podparty).
3. Jedno dziecko siada pomiędzy nogami drugiego, jest obejmowane i delikatnie kołysane.
4. Improwizacja ruchowa przy muzyce z płyty CD. Swobodny taniec indywidualnie oraz w parach (według inwencji dzieci) w tempie wolnym oraz szybkim.
5. Prowadzenie „ślepcy”. Jedno dziecko zamyka oczy i jest prowadzone przez opiekuna po sali w różnych kierunkach.
6. „Winda”. Dzieci stoją, opierając się o siebie plecami.

Trzymając się pod ręce, próbują najpierw usiąść, a następnie wstać.

7. Leżenie na plecach. Dziecko leżące jest turlane delikatnie przez partnera po podłodze w przód i w tył.
8. „Taczki”. Jedno dziecko łapie drugie pod kolana i prowadzi do przodu.

III. Część końcowa

1. Leżenie na plecach z zamkniętymi oczami. Wskazywanie ręką kierunku skąd słychać dzwoneczek. (N. zmienia swoje położenie w sali, po czym dzwoni dzwoneczkiem)
2. Relaks – odpoczynek w pozycji leżącej przy spokojnej muzyce z cyklu „Muzyka relaksacyjna”. Wykonywanie głębokich wdechów nosem oraz wydechów ustami.
3. Wszystkie dzieci wraz z nauczycielem siadają w kole i wysyłają iskierkę przyjaźni ściskając rękę kolegi siedzącego po prawej stronie.

Znajomość języka ciała – to bardzo przyjazna wiedza dla nauczyciela terapeuty. Dzięki umiejętności rozpoznawania mowy ciała własnego jak i dziecka możemy wpłynąć na uzyskiwanie lepszych efektów w pracy terapeutycznej. Począwszy od diagnozowania stanu wyjściowego, po korzystanie z sygnałów niewerbalnych w trakcie zajęć i właściwe moderowanie ich przebiegiem, do wzbogacenia oddziaływań specjalistycznych z wykorzystaniem metod niewerbalnych.

Bibliografia:

1. Bierach Alfred, J. Sztuka czytania z twarzy, Wrocław Wydawnictwo ASTRUM, 1994
2. Bogdanowicz M., Kisiel B., Przasnyska M., Metoda Weroniki Sherborne w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka, Warszawa Wydawnictwo WSIP, 1998
3. Jamrożak B., Sobczak J., Komunikacja interpersonalna, Poznań Oficyna Wydawnictwa eMPI², 2000
4. Jaskółka A., Mowa ciała. Jak ją odczytywać i właściwie z niej korzystać Kraków Wydawnictwo: Jedność, 2008
5. Molcho S., Język ciała dzieci, Katowice Wydawnictwo KOS, 2008
6. Paleczny T., Interpersonalne stosunki międzykulturowe, Kraków Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2007
7. Sikorski W., Bezsłowne komunikowanie się w psychoterapii, Kraków Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2004
8. Thiel E., Mowa ciała, Wrocław Wydawnictwo Luna, 1992

Netografia:

<http://dziecisawazne.pl/mowa-ciala/>
<http://www.eioba.pl/a/2vo8/elementy-jezyka-ciala>
<http://poradnik-logopedyczny.pl/komunikacja-alternatywna/>

Emilia Sorgowicka
nauczyciel języka angielskiego
Zespół Szkół nr 2 w Pile

Wykorzystanie teorii inteligencji wielorakich Howarda Gardnera w pracy nauczyciela

Jak ważne jest dobre przygotowanie uczniów do pojawiającej się coraz większej liczby różnorodnych sprawdzianów i testów, nie trzeba chyba nikogo przekonywać. Jednak poza dobrym przygotowaniem do owych sprawdzianów i testów tradycyjnymi metodami, warto zapoznać się lub przypomnieć sobie o innych teoriach i metodach pracy dydaktycznej. Chcąc sprostać wymogom obecnie obowiązującej podstawy programowej, my nauczyciele musimy stale się rozwijać, żeby móc właściwie wspomagać wszechstronny rozwój swoich uczniów.

W tym właśnie wspomaganiu wszechstronnego rozwoju doskonale może pomóc znajomość **teorii inteligencji wielorakich**.

W latach osiemdziesiątych, jeden z profesorów Uniwersytetu Harvarda - **Howard Gardner** stwierdził, iż wbrew powszechnemu przekonaniu nie ma jednej inteligencji, tej, którą mierzymy za pomocą testów IQ. Gardner uważa, że istnieje kilka różnych inteligencji, których tradycyjna szkoła zdaje się w ogóle nie dostrzegać i których rozwój zamiast wspomagać, wręcz hamuje.

Jak powiedział wspomniany profesor:

„Najważniejszym wkładem, jaki może wnieść oświata do rozwoju dziecka, jest dopomożenie mu w znalezieniu dziedziny, która najbardziej odpowiada jego talentom, w której będzie kompetentnym fachowcem, w której praca będzie dawała mu zadowolenie. (...) Powinniśmy poświęcać mniej czasu na klasyfikowanie uczniów według uzyskiwanych przez nich ocen, a więcej na odkrywanie ich naturalnych predyspozycji czy uzdolnień i rozwijanie ich.”

Początkowo, niektórzy koncepcję Gardnera zaczęli utożsamiać z pojęciem „uzdolnień”. Inteligencje wielorakie, to jednak według twórcy teorii, pojęcie szersze niż uzdolnienia. Co prawda zakłada się, że tak jak zdolności, inteligencje są wrodzone, jednak o ile uzdolnienia po prostu się posiada bądź nie, o tyle w koncepcji Gardnera i jego zwolenników, **inteligencje mogą być rozwijane w interakcji między sobą**. Wykorzystanie koncepcji inteligencji wielorakich w praktyce szkolnej nie polega tylko na tym, żeby każdemu dziecku dać szansę wykazania się swoją inteligencją, ale by poprzez właściwy dobór zadań stymulować inteligencję słabiej rozwiniętą za pomocą tej lepiej rozwiniętej. To także wskazówka, by łącząc uczniów do zadań grupowych, dobierać ich w taki sposób, by w grupie reprezentowane były najszerzej jak to możli-

we wszystkie inteligencje. Żeby to zrobić, nauczyciel powinien jeszcze raz przeanalizować swoje dotychczasowe działania dydaktyczne i jeśli uzna za wskazane, zastanowić się, jak mógłby je zmodyfikować by skorzystał na tym każdy jego uczeń. Poza odpowiednim doбором form i metod pracy, zadaniem nauczyciela jest także takie zorganizowanie pracowni językowej, by umożliwić uczniom stymulowanie każdej inteligencji. Ale według twórcy teorii, z pewnością nie pomoże sama zmiana metod czy organizacji pracy, jeśli nauczyciel sam nie uwierzy, że każdy człowiek już od dziecka obdarzony jest wszystkimi wymienianymi przez niego rodzajami inteligencji. Oczywiście każdą wymienianą inteligencją na innym stopniu rozwoju, dlatego właśnie nie ma na świecie dwóch ludzi o identycznym profilu inteligencji. Stąd tak podkreślana obecnie, również w Nowej Podstawie Programowej, konieczność indywidualizacji pracy. Szkoła od zawsze bazowała na inteligencji werbalnej i logicznej, te dwa rodzaje inteligencji stanowią podstawę testów od sprawdzianu po szkole podstawowej po międzynarodowe testy IQ stowarzyszenia MENSA. Niewątpliwie, te dwie inteligencje jeszcze przez lata będą stanowić podstawę społecznej przydatności dorosłego członka społeczeństwa. Szkoła musi je więc rozwijać, ale jak uważają zwolennicy teorii Gardnera, zdecydowanie nie powinna na nich poprzestawać.

W jaki sposób można to robić?

Zanim zastanowimy się jakich form i metod użyć by stworzyć możliwość rozwoju kilku na raz różnych inteligencji, przyjrzyjmy się podziałowi wspomnianych inteligencji pogrupowanych przez Howarda Gardnera.

- Gardner wyodrębnił:
- Inteligencję Werbalną (słowną)
- Inteligencję Matematyczno- Logiczną
- Inteligencję Wizualno – Przestrzenną
- Inteligencję Fizyczno – Kinestetyczną
- Inteligencję Muzyczno - Rytmiczną (słuchową)
- Inteligencję Interpersonalną (międzyludzką)
- Inteligencję Intrapersonalną (wewnętrzną)

Gardner podkreślał, że:

- każda osoba posiada wszystkie rodzaje inteligencji, rozwinięte w różnym stopniu,
- inteligencje tworzą profil niepowtarzalny dla innych jednostek,
- profile te są dynamiczne i zmieniają się w trakcie rozwoju jednostki,
- wszystkie inteligencje współpracują ze sobą w różnych konfiguracjach,
- inteligencje można rozwijać poprzez różnorodne ćwiczenia.

Jak twierdzą zwolennicy teorii inteligencji wielorakich, jednym z lepszych ćwiczeń wszechstronnie rozwijających ucznia są **wszelkie zabawy teatralne, a zwłaszcza drama**. W dramie dziecko o rozwiniętej inteligencji werbalnej, które dużo szybciej zrozumiało tekst od pozostałych osób w grupie, musi swoją wiedzę przełożyć na usytuowanie w przestrzeni, dzięki czemu rozwija inteligencję przestrzenną. Musi też swoje uczucia wyrazić ruchem, co niewątpliwie stymuluje inteligencję ruchową. Uczeń musi także znaleźć związki przy-

czynowo-skutkowe między tym ruchem i wspomnianym usytuowaniem w przestrzeni, co rozwija inteligencję logiczną.

Wszystko to odbywa się w grupie, więc doskonalą inteligencję interpersonalną ucznia. Każdy uczestnik musi jednocześnie wyrazić własne emocje, dzięki czemu ćwiczy swe umiejętności intrapersonalne. Tak więc typowa zabawa w teatr pozwala każdemu jej uczestnikowi odnaleźć swoje miejsce w zależności od najlepiej rozwiniętej inteligencji ale też zmusza do jednoczesnego stymulowania pozostałych.

Oczywiście w codziennych warunkach szkolnych nie zawsze możemy organizować dramę czy teatr, warto jednak organizować te zajęcia choć co jakiś czas, lub w ramach zajęć dodatkowych np. wynikających z Karty Nauczyciela. A oto inne przykłady stosowania metod angażujących kilka inteligencji na raz: tworzenie ilustracji i komiksów na podstawie tekstów, rysowanie i opisywanie planów drogi przebytej przez bohatera, tworzenie wykresów ilustrujących związki między bohaterami, wystukiwanie rytmu wiersza, podkładanie muzyki do wiersza lub słów do muzyki, ilustrowanie muzyki ruchem, rysunkiem, rzeźbą z plasteliny itp. Jedynym ograniczeniem może okazać się brak przekonania nauczyciela lub ramy czasowe godzin lekcyjnych. Zwolennicy teorii stanowczo odradzają organizowanie takich zajęć na siłę, jeśli nie mamy wewnętrznego przekonania do ich słuszności. Zalecają też staranne przemyślenie celów swoich innowacyjnych działań, gdyż niewiele pożytku będzie z wymyślanych sztucznie zadań, tylko po to, by zaktywizować wiele inteligencji.

A oto dokładniejsza charakterystyka poszczególnych rodzajów inteligencji z kilkoma przykładami ćwiczeń je rozwijających

Inteligencja Werbalna

Cechuje się wysokorozwiniętymi zdolnościami do czytania, mówienia, pisania oraz myślenia przy użyciu słów. Ktoś o tym typie inteligencji lubi różnego typu literaturę, zabawę słowami, tworzy poezję i historie. Dobrze czuje się podczas debat. Lubi formalne przemówienia, kreatywne pisanie, opowiadanie żartów. Dobrze radzi sobie z pracami pisemnymi.

Opis ucznia z wysoką inteligencją werbalną:

Uczeń uważnie czyta wszystko, co wpadnie mu w ręce. Uwielbia słuchać bajek, opowiadań i wierszy czytanych przez nauczyciela. Na zajęciach chętnie przyłącza się do rozmowy. Umie objaśniać, argumentować i bronić swojego zdania. Często tłumaczy innym dzieciom, jak rozwiązać jakiś problem. Nie nużą go ćwiczenia gramatyczne i ortograficzne, a jego opowiadania wyróżniają się bogactwem słownictwa.

Rozwijanie inteligencji werbalnej:

- opowiadanie
- tworzenie historyjek
- słuchanie opowiadań
- instruowanie, jak coś wykonać
- rozwiązywanie i układanie krzyżówek i zagadek słownych
- pisanie listów
- czytanie książek
- wynajdywanie informacji w gazetach, książkach
- czytanie i układanie wierszy
- redagowanie gazetek
- robienie wywiadów
- gry słowne, dyskusje

- rozwijanie wątków

Inteligencja Matematyczno – Logiczna

W tego typu inteligencji używa się liczb, matematyki, logicznego myślenia oraz schematów (myślowych, wzrokowych, liczbowych i kolorystycznych) pojawiających się w życiu. Jeśli ten typ inteligencji przeważa, osoba taka ma tendencje do myślenia koncepcyjnego i abstrakcyjnego. Dostrzega schematy i zależności. Osoba o tym typie inteligencji lubi eksperymenty, puzzle, interesują ją sprawy związane z kosmosem. Analizuje okoliczności związane z ludzkim zachowaniem, lubi pracę z liczbami, wzorami i operacjami matematycznymi, podejmuje wyzwania związane z rozwiązywaniem problemów. Jest systematyczna, dobrze zorganizowana i zawsze ma logiczne argumenty.

Opis ucznia z wysoką inteligencją logiczno-matematyczną:

Uczeń raczej poważny, zawsze dobrze zorganizowany. Stara się przewidywać skutki swojego zachowania. Lubi liczyć, rozwiązywać zadania, zagadki i wyciągać wnioski. Jest ciekliwy, systematyczny i dokładny. W czasie zajęć szkolnych zadaje dużo pytań i sprawdza, czy wszystko zostało poprawnie obliczone i zapisane.

Rozwijanie inteligencji logiczno - matematycznej:

- gry logiczne
- zadania matematyczne
- prowadzenie domowego budżetu
- planowanie wycieczek i podróży
- liczenie w pamięci
- określanie prawdopodobieństwa
- opracowywanie harmonogramów
- rozwiązywanie zagadek i problemów logicznych
- układanie treści w porządku logicznym
- klasyfikowanie pojęć
- tworzenie kategorii, struktur pojęciowych, myślenie przez analogię
- stawianie hipotez
- zadawanie pytań
- programowanie komputerowe
- porządkowanie otoczenia (np. miejsca do nauki).

Inteligencja Wizualno – Przestrzenna

Osoba o wysokiej inteligencji wizualno - przestrzennej wierzy głównie w to, co widzi. Wiedza w tego typu inteligencji pochodzi od kształtów, wyobrażeń ze świata zewnętrznego, jak i wewnętrznej wyobraźni. Osoba o tym typie inteligencji myśli używając wyobrażeń i obrazów. Jest wrażliwa na otaczające przedmioty, kolory i wzory. Lubi rysować, malować, rzeźbić i wytwarzać ciekawe prace używając kolorów i różnego typu materiałów. Posiadacz wysokiej inteligencji wizualno - przestrzennej lubi również układać puzzle czy czytać mapy. Ma wyraźne, własne upodobania odnośnie kompozycji kolorystycznych (pokoju, ubioru itp.) oraz lubi czynności, które wymagają patrzenia oczami wyobraźni i wizualizacji.

Opis ucznia z wysoką inteligencją wizualno-przestrzenną:

Zdarzają mu się dłuższe chwile zamyślenia lub zadumy w czasie zajęć. Słuchając innych, często rysuje na marginesach różne, czasem nic nie znaczące, wzory. Wyraźnie ożywia się, gdy w książkach obok tekstów pojawiają się obrazki, diagramy, mapki, labirynty. Lubi, kiedy na zajęciach prezentowane są pokazy multimedialne czy też filmy. Często dostrzega na nich szczegóły, które umykają innym. Wykonane przez takiego ucznia prace plastyczne często wyróżniają się ciekawą tematyką, dobrym wyczuciem koloru, proporcji i dużą liczbą szczegółów. Uczeń ten często lubi fotografować, lepić z plasteliny, projektować lub wykonywać prace techniczne z różnych materiałów. Zazwyczaj pierwszy zauważa zmianę w wyglądzie osób bądź wystroju sali szkolnej. W jego zeszytach zwykle jest wiele kolorowych podkreśleń i zaznaczeń.

Rozwijanie inteligencji wizualno - przestrzennej:

- tworzenie obrazów, rysunków
- czytanie map i wytyczanie drogi na podstawie mapy
- tworzenie map, planów
- posługiwanie się wykresami i planami
- przedstawianie informacji w postaci graficznej
- wizualizacja
- poruszanie się w terenie według określonego kodu,
- nagrywanie filmów
- tworzenie prezentacji komputerowych
- mapy myśli
- oglądanie dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba)

Inteligencja Fizyczno – Kinestetyczna

Inteligencja ta zakłada uczenie się poprzez wykonywanie. Wiedza zdobywana jest poprzez ruch. Nasze ciało w mig zapamiętuje, jak jeździć na rowerze czy rolkach, prowadzić samochód, tańczyć, rzucić celnie lub złapać jakiś przedmiot, utrzymać równowagę podczas chodzenia itp. Czynności te wykonujemy odruchowo i nie są one związane z logicznym myśleniem. Osoba z tym rodzajem inteligencji lubi wszelki ruch. Dobrze komunikuje się za pomocą „języka ciała”, mimiki i gestów. Aby dobrze coś zrobić potrzebuje obserwować, jak ktoś inny to robi. Lubi gry ruchowe i zazwyczaj wyraziście demonstruje, jak coś wykonać. Trudno jest jej usiedzieć na jednym miejscu. Zdecydowanie woli być zaangażowana w to co się dzieje, niż być biernym obserwatorem.

Opis ucznia z wysoką inteligencją fizyczno - kinestetyczną:

Tuż po rozpoczęciu zajęć zaczyna się wiercić i kręcić lub manipulować przedmiotami. Najlepiej uczy się wtedy, kiedy może coś wziąć do ręki, wykonać jakąś czynność, klaskać, chodzić, coś pokazywać itp. Uwielbia sport, taniec, majsterkowanie i wszelkie prace ręczne. Szczególną przyjemność sprawia takiemu uczniowi zabawa w teatr. Ma niezwykle wyrazistą mimikę i gestykulację.

Rozwijanie inteligencji fizyczno - kinestetycznej:

- ćwiczenia ruchowe
- uprawianie jakiegś dyscypliny sportowej
- gimnastykowanie się
- zabawy wymagające refleksu
- robótki ręczne, modelarstwo
- taniec
- odgrywanie ról, pantomima
- uczenie się ruchu
- żonglowanie
- dotykanie, rozpoznawanie kształtów, faktur

Inteligencja Muzyczna – Rytmiczna

Jeśli ten typ inteligencji przeważa to kocha się muzykę i rytm. Jest się wrażliwym na dźwięki środowiska (śpiew ptaków, dźwięki deszczu). Osoby takie uczą się lepiej przy dźwiękach muzyki w tle. Potrafią odtwarzać melodię i rytm nawet po jednokrotnym ich usłyszeniu. Lubią także tworzyć muzykę, słuchać czy naśladować. Mają zdolności językowe, wiele osób mówi im, że świetnie odwzorowują akcent czy „melodię” języka, z łatwością rozpoznają też np. instrumenty muzyczne.

Opis ucznia z wysoką inteligencją muzyczną:

Uczeń ożywia się, kiedy na zajęciach słyszy dźwięki muzyki, uczy się piosenki lub tańca. Zwykle też ładnie śpiewa. Jest szczególnie wrażliwy na wysokość dźwięków i emocje zawarte w utworach muzycznych. Z łatwością rozpoznaje brzmienie instrumentów oraz szybko uczy się grać na prostych instrumentach. W czasie lekcji często też nuci pod nosem, pogwizduje lub postukuje, w co się da. Najbardziej lubi się uczyć, kiedy w tle słyszy jakąś muzykę.

Rozwijanie inteligencji muzycznej:

- gra na dowolnym instrumencie
- klaskanie do rytmu piosenki
- rozpoznawanie melodii
- ruch w rytmie muzyki
- dobieranie muzyki do tekstu
- śpiewanie, wymyślanie melodii
- słuchanie muzyki przed i w czasie uczenia się
- rytmizowanie tekstów
- transkrypcje muzyki na ruch, obraz, emocje
- relaksacja przy muzyce
- kreowanie wewnętrznych obrazów do podkładów muzycznych
- wymyślanie rymów

Inteligencja Międzyludzka (Interpersonalna)

Kiedy owa inteligencja jest czyjąś mocną stroną, ktoś ten lubi być częścią zespołu i wchodzić w relacje interpersonalne. Ma dużo przyjaciół, wykazuje empatię i głębokie zrozumienie punktu widzenia innych ludzi, jest niezwykle komunikatywny. Czasami zauważa, że inni przejmują jego pomysły, ma zdolności w rozwiązywaniu konfliktów, mediacjach i znajdowaniu kompromisów wśród ludzi będących w radykalnej opozycji względem siebie.

Opis ucznia z wysoką inteligencją interpersonalną:

Uczeń taki zwykle bardzo lubi chodzić do szkoły. Łatwo nawiązuje kontakty z rówieśnikami i dorosłymi oraz miewa

talent organizatorski. Lubi uczyć się w grupie z innymi uczniami i często im przewodzi. Wymienia się też z nimi swoimi pomysłami i pyta innych o zdanie. Jest czuły na nastroje, potrzeby oraz krzywdę innych. Zazwyczaj jest lubiany. Często inni uczniowie proszą go o rozstrzyganie sporów. Zwykle ma bliskich przyjaciół, z którymi lubi spędzać wolny czas.

Rozwijanie inteligencji: interpersonalnej

- uczenie się w parach, w grupach
- uczenie innych
- zabawy i ćwiczenia interpersonalne
- ćwiczenia efektywnej komunikacji
- pełnienie różnych ról w grupie
- spotkania towarzyskie
- kierowanie projektami
- udział w imprezach szkolnych

Inteligencja Wewnętrzna (Intrapersonalna)

Jest to inteligencja introspektywna wykorzystująca naszą zdolność do poszukiwania wewnętrznych emocji. Osoba o tym typie inteligencji lubi pracę w samotności, czasem jest wstydliwa, ma własną refleksję i wszystko co robi jest związane z jej wnętrzem. Ma ona kreatywną mądrość i wewnętrzną intuicję. Jest wewnętrznie zmotywowana i nie potrzebuje zwykle motywacji zewnętrznej, ma silną wolę, zna swoją wartość, ma zdefiniowane opinie i myśli. Inni ludzie chętnie przychodzą do niej po radę.

Opis ucznia z wysoką inteligencją intrapersonalną:

Uczeń ten jest często wyciszony i spokojny, skoncentrowany na swoich wewnętrznych przeżyciach i emocjach. Na zajęciach woli siedzieć z boku, raczej obserwować koleżanki i kolegów, niż uczestniczyć w ich zabawach lub pracy grupowej. Jest bardzo zdyscyplinowany. Na ogół jest mało aktywny na zajęciach, a kiedy udziela odpowiedzi długo się zastanawia. Jest świadomy swoich mocnych i słabych stron i stara się ciągle doskonalić swoje umiejętności. Często też lubi się wyróżniać.

Rozwijanie inteligencji intrapersonalnej:

- obserwacja swoich emocji, uczuć, myśli
- bycie z samym sobą
- czytanie biografii
- czytanie literatury psychologicznej
- pisanie, prowadzenie dziennika
- tworzenie swojego opisu
- snucie marzeń
- medytacje
- udział w warsztatach psychologicznych
- psychoterapia

Co może uatrakcyjnić i urozmaicić tzw. „zwykające” zajęcia

- Wprowadzenie rytuałów klasowych (np. powitania, pożegnania, hasło przy wchodzeniu do sali lekcyjnej – z lekcji na lekcję nowe).
- Życzliwa atmosfera (zwracanie uwagi na reakcje uczniów na ewentualny błąd jednego z uczestników zajęć – niewyśmiewanie kolegów).
- Powszechne stosowanie pochwał słownych (również na-

- gradzanie np. plusami).
- Konstruktywna krytyka (jeśli w ogóle jest konieczna).
- Elementy zabawy i humoru (np. zabawa lub dowcip w obcym języku).
- Uwzględnianie kilku zmysłów (i inteligencji) naraz (np. przyrządzanie potrawy – wprowadzanie słownictwa z kręgu tematycznego „jedzenie”; tworzenie pokazu mody – wprowadzanie słownictwa z kręgu tematycznego „ubranie” itp.).
- Stosowanie komunikacji pozawerbalnej (mimika, gesty).
- Czytelność (bajki, książki, czasopisma czy komiksy obcojęzyczne).
- Wielość i różnorodność ćwiczeń (ograniczanie „z góry” czasu na wykonanie danego zadania).
- Ekspozowanie wytworów twórczości dziecięcej (prace, zeszyty, plakaty).
- Elementy tajemniczości (zagadki, przebieranie w postaci z podręcznika).

Bibliografia:

1. Buehl, D. Strategie aktywnego nauczania, czyli jak efektywnie nauczać i skutecznie uczyć się. Kraków: Wydawnictwo Edukacyjne, 2004
2. Day, J. Twórcza wizualizacja dla dzieci. Poznań: Zys i S-ka, 1997
3. Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich. „Przegląd Oświatowy”, 2007 nr 7
4. Fisher, R. Uczymy, jak się uczyć. Warszawa: WSiP, 1999
5. Gardner, H. Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce. Poznań: Media Rodzina, 2002
6. Pamuła, M., Sikora – Banasik D. Inteligencje wielorakie na zajęciach języka angielskiego, czyli jak skutecznie i ciekawie uczyć dzieci w młodszym wieku szkolnym. Warszawa: CODN, 2008

Nauczyciel – praktyk proponuje...

mgr Izabela Bartkowska
nauczyciel wychowania fizycznego
Gimnazjum nr 5 w Pile

Scenariusz lekcji wychowania fizycznego - Poznajemy tajniki jogi – „Powitanie Słońca” (Suryanamaskar)

BLOK TEMATYCZNY: Fitness; rytm –muzyka –taniec;

TEMAT: Poznajemy tajniki jogi – „Powitanie Słońca” (Suryanamaskar)

KLASA: dziewczęta od IV klasy szkoły podstawowej

LICZBA UCZESTNIKÓW: dowolna

MIEJSCE: sala gimnastyczna

CZAS TRWANIA: 45 min

TYP LEKCJI: Doskonalenie poznanych umiejętności (cz. I - układ ćwiczeń w rozgrzewce), kształtowanie nowych umiejętności (cz. II - poszczególne asany i w układzie „Powitanie Słońca”).

CEL GŁÓWNY: Poznanie zasad wykonywania ćwiczeń z zakresu jogi na podstawie zestawu: „Powitanie Słońca”.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

a. w zakresie umiejętności:

- uczeń nabiera umiejętności kontrolowania i korygowania postawy ciała w czasie wykonywania określonych zadań ruchowych;
- uczeń poznaje układ ćwiczeń z zakresu jogi: „Powitanie Słońca”;
- uczeń poznaje wybrane techniki oddechowe;
- uczeń doskonali zdobyte umiejętności w zakresie podstawowych kroków aerobiku typu Hi/ Low Impact Combo;

b. w zakresie wiadomości:

- uczeń poznaje korzyści płynące z ćwiczenia jogi;
- uczeń osłuchuje się z fachowym nazewnictwem dotyczącym asan;

c. w zakresie postaw:

- uczeń zna i stosuje zasady bezpieczeństwa;
- uczeń potrafi dbać o prawidłową postawę ciała.

METODY PRACY: naśladowcza ścisła, analityczna (w cz. II - nauce poszczególnych asan), kompleksowa (w cz. I - rozgrzewce, w cz. II - nauce całego układu), za pomocą pokazu i objaśnienia;

FORMY PRACY: frontalna, zadaniowa ścisła;

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: maty antypoślizgowe, sprzęt muzyczny, płyty CD z muzyką specjalistyczną do ćwiczeń jogi i relaksacji;

ZADANIA	TREŚĆ I PRZEBIEG ĆWICZEŃ	CZAS	UWAGI
CZĘŚĆ I Czynności porządkujące	Zbiórka, sprawdzenie obecności. Podanie tematu i zadań lekcji.	3'	Nauczyciel przypomina grupie o zdjęciu biżuterii i związaniu włosów.
Rozgrzewka część 1	– step touch ze wznosem RR na wdech i opuszczeniem RR na wydech; – step touch w miejscu i do rozkroku; – step out ze wznosem RR w zmiennych płaszczyznach; – step touch z krążeniem barków w przód i w tył	1'	
Rozgrzewka część 2	1. Step touch 2x (krok dostawny) 2. Step touch double (krok dostawny podwójny) 3. Grapevine (krok skrzyżny) 4. V-step od PN później od LN 5. Diagonal w P i 4x jumping jack, powrót - 4x jumping jack; diagonal w L i 4x jumping jack, powrót - 4x jumping jack; 6. Lunges :P front, L front; Right, Left; P back, L back; Right, Left; 7. Step touch diagonal 8. Plie na PN, powrót z 2 klaśnięciami; Plie na LN, powrót z 2 klaśnięciami;	6'	Grupa zna ćwiczony układ, który wykonuje w formie rozgrzewki.
CZĘŚĆ II Nauka poszczególnych asan	Ćwiczenia oddechowe 1. Nauka asany „pies z głową w górze” (<i>Urdhva mukha svanasana</i>) 2. Nauka asany „pies z głową w dół” (<i>Adha mukha svanasana</i>) 3. Nauka przejścia z pierwszej asany do drugiej i powrót do pierwszej; 4. Nauka poszczególnych asan w „Powitaniu Słońca” 5. Nauka „Powitania Słońca” (<i>Suryanamaskar</i>) w pełnej formie.	30'	Nauczyciel podaje najważniejsze informacje dotyczące jogi i wpływu jej na organizm człowieka, przybliża kilka podstawowych zasad techniki oddechu podczas ćwiczeń.
Nauka całego układu asan	SURYANAMASKAR – POWITANIE SŁOŃCA 1. <i>Tadasana Namaskar</i> – postawa ze złożonym RR jak do modlitwy na wysokości kl. piersiowej; 2. <i>Urdhva Hastasana</i> – postawa z RR w górze; 3. <i>Uttanasana</i> – skłon w przód; 4. <i>Urdhva Mukha Uttanasana</i> – skłon w przód ze zgiętymi nogami; 5. <i>Adha Mukha Svanasana</i> – pies z głową w dół; 6. <i>Urdhva Mukha Svanasana</i> – pies z głową w górze; 7. <i>Adha Mukha Svanasana</i> – pies z głową w dół; 8. Przejście do <i>Uttanasana</i> – przejście do skłonu w przód; 9. <i>Uttanasana</i> – skłon w przód; 10. <i>Urdhva Mukha Uttanasana</i> – skłon w przód ze zgiętymi nogami; 11. <i>Urdhva Hastasana</i> – postawa z RR w górze; 12. <i>Tadasana Namaskar</i> – postawa ze złożonym RR jak do modlitwy na wysokości kl. piersiowej;		Układ „Powitania Słońca” powinien być zgodny z oddechem, wykonując na każdy wdech i każdy wydech jedną asanę. Początkowo, dla ułatwienia, dziewczęta wykonują kilka cykli oddechowych, następnie ćwiczą zgodnie ze swoim oddechem, a dopiero pod koniec próbują wykonać cały układ z ustalonym, docelowym rytmem oddechu.
CZĘŚĆ III Ćwiczenia uspakajające	– Relaks w pozycji „ciała martwego”- w leżeniu tyłem, stopy lekko rozsunięte, dłonie stroną grzbietową do parkietu lekko odsunięte od tułowia. – Podsumowanie lekcji	5'	Nauczyciel sugeruje zastosowanie wybranej techniki oddechowej, wprowadza baśniową wizualizację.

Barbara Buller
nauczyciel biologii
Zespół Szkół nr 2 w Pile

Scenariusz Konkursu Ekologicznego z okazji Obchodów Światowego Dnia Ziemi

*Scenariusz Konkursu Ekologicznego z okazji Obchodów Światowego Dnia Ziemi z udziałem uczniów
klas 4-6 w Zespole Szkół Nr 2 im. Królowej Jadwigi w Pile, pod hasłem „Rady na odpady”,
z wykorzystaniem tablicy interaktywnej na lekcji przyrody w dniu 24 kwietnia 2013*

**Mamy tylko jedną Ziemię, a jej przyszłość zależy od każdego, na pozór niewielkiego ludzkiego
działania, zależy od każdego dnia.**

Florian Plita

TEMAT	– Konkurs ekologiczny z okazji Obchodów Światowego Dnia Ziemi pod hasłem „Rady na odpady”
CEL OGÓLNY	– rozwijanie wiedzy ekologicznej dzieci, kształtowanie u dzieci świadomego stosunku do środowiska przyrodniczego, emocjonalnych więzi z przyrodą, pobudzenie do aktywnego zespołowego działania na rzecz ochrony środowiska; – wzbogacanie słownictwa z zakresu ekologii; – (rozwijanie u dzieci TIK poprzez treści ekologiczne).
CELE OPERACYJNE	Uczeń: – rozumie potrzebę dbania o środowisko naturalne człowieka, – potrafi segregować odpady na : papierowe, szklane, metalowe, plastikowe , – operuje słownictwem z zakresu ekologii: elektrośmieci, wysypisko, odpady, recykling, segregacja, – rozpoznaje elektrośmieci, – rozwiązuje proste zadania, – potrafi ułożyć z rozsypanki wyrazowej zasady ekologiczne, – wskazuje działania, które należy podjąć w celu ratowania przyrody, – logicznie myśli, wyciąga wnioski, udziela precyzyjnych odpowiedzi, – czerpie radość ze wspólnej zabawy, szanuje mienie szkoły. Uczeń potrafi: – włączyć się do działań proekologicznych, – wskazać na podstawie własnych doświadczeń i zadawanych pytań problemowych co to jest i jaką rolę pełni segregacja śmieci, – odczytać dane ze slajdów, – przeliczać w zakresie 100,
TREŚCI PODSTAWY PROGRAMOWEJ	– Dostrzeganie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze. – Rozwiązywanie prostych zadań problemowych dotyczących miejsca zamieszkania i okolic.
METODY	– problemowa, – ćwiczeń praktycznych,
FORMY PRACY	– konkurs wiedzy ekologicznej’ – praca jednolita, w małych grupach, – działalność plastyczna, inscenizacja,
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	– tablica interaktywna w celu zaprezentowania zadań ekologicznych i sprawdzenia wiedzy, – Laptopy, – komputer z podłączeniem do Internetu, – ćwiczenia interaktywne opracowane w programie Task Magic, – strona internetowa: www.nauczyciel.pl , – płyta CD „Tajemnice przyrody dla klasy 5” wydawnictwa Nowa Era, – płyta CD „Moje miasto bez elektrośmieci”, – kserokopie zadań dla uczniów,

PRZEBIEG KONKURSU

1. Powitanie gości przybyłych na uroczystość zorganizowaną z okazji Światowego Dnia Ziemi.
2. Powitanie uczestników konkursu – uczniów klasy 4d, sprawdzenie obecności.
3. Zapoznanie z celami spotkania.
4. Zapoznanie z regulaminem konkursu.
5. Powołanie komisji nadzorującej przebieg konkursu.

I. Rozpoczęcie konkursu.

Zadanie 1.

Prezentacje 5 zespołów biorących udział w konkursie. Każdy zespół ma 1 minutę na prezentację. Oceniane będą:

- nazwa EkoDrużyny
- strój: kolor, ekologiczny element stroju,
- piosenka lub wiersz o tematyce ekologicznej (można do własnych słów dobrać melodię znanej piosenki).

II. POGADANKA

Nauczyciel zadaje pytania:

- „Czy śmieci są naszym problemem na Ziemi”?
- „Co powinniśmy zrobić sami, aby było mniej śmieci”?

W wyniku krótkiej rozmowy z dziećmi nauczyciel oczekuje: *Zaakcentowania potrzeby segregowania śmieci.*

Co to znaczy proces segregacji śmieci?

(Segregacja polega na wrzucaniu śmieci wykonanych z tych samych materiałów do odpowiednich pojemników. Segregując odpadki wspólnie oczyszczamy najbliższe otoczenie. Dzięki temu świat jest czystszy).

Prezentacja filmu

Nauczyciel zaleca uważne obejrzenie filmu celem rozwiązania następnego zadania:

(Obejrzyj film, aby się dowiedzieć jak przebiega proces recyklingu i jak powinniśmy postępować z odpadami, aby można było je powtórnie wykorzystać. Następnie rozwiąż zadanie, by się przekonać, w jakim stopniu opanowałeś nowe wiadomości).

Zadanie 2. Segregacja śmieci (odpadów). (2 minuty)

Posegreguj wskazane odpady ze względu na materiał, z którego są wykonane (załącznik nr 1) ćwiczenie: segregacja śmieci - www.nauczyciel.pl)

Wskazówka nauczyciela: Segregacji powinny podlegać następujące odpady: papier, stal, metale kolorowe, odpady budowlane, opony, tworzywa sztuczne i odpady niebezpieczne.

Zadanie 3. Odpady. (2 minuty)

Przyporządkuj produkty do odpowiednich odpadów (załącznik nr 2).

Zadanie 4. Odgadnij hasło. (3 minuty)

Wykonaj działania. Wpisz do tabelki litery nad odpowiednim wynikiem. (załącznik nr 3), Karta pracy „Moje miasto bez elektrośmieci”).

Zadanie 5. (3 minuty)

Uzupełnij tekst wyrazami z ramki (załącznik nr 4), Karta pracy „Moje miasto bez elektrośmieci”)

Zadanie 6. (2 minuty)

Zaznacz działania, które należy podjąć w celu ratowania

przyrody (załącznik nr 5)

Zadanie 7. (3 minuty)

Zasady ekologii (załącznik nr 5, ćwiczenia „Zasady ekologii”) – www.nauczyciel.pl

Pod koniec zajęć nauczyciel apeluje o przyłączenie się do akcji „Moje miasto bez elektrośmieci”, zachęca do przynoszenia starych płyt CD, starych ładowarek, baterii, które można zostawić w specjalnych pojemnikach na terenie naszej szkoły. Nauczyciel rozdaje prospekty: Segregacja odpadami, Moje miasto bez elektrośmieci.

III. Zakończenie konkursu

Ocena aktywności uczniów. Wyłonienie i nagrodzenie zwycięzców. Podziękowanie jury oraz gościom za przybycie, a dzieciom za aktywną pracę na zajęciach.

ZESTAW PYTAŃ KONKURSU EKOLOGICZNEGO**Zadanie 1. (1 minuta)**

Prezentacje 5 zespołów biorących udział w konkursie.

5 punktów

Ocenie podlega:

- nazwa EkoDrużyny – **1pkt**
- strój: jednolity kolor (**1pkt**), dodatkowy element stroju (**1pkt**),
- piosenka lub wiersz o tematyce ekologicznej (można do własnych słów dobrać melodię znanej piosenki) (**1pkt** za piosenkę lub wiersz), (**1 pkt** za oprawę muzyczną).

Zadanie 2. Segregacja śmieci. (po 1 pkt za posegregowanie 3 odpadów do danego pojemnika) 2 minuty/3 punkty

Posegreguj wskazane odpady ze względu na materiał, z którego są wykonane. (ćwiczenie: segregacja śmieci - www.nauczyciel.pl)

- metal- puszka po napoju, śruba, puszka metalowa po konserwie
- szkło – butelka szklana, kubek szklany, słoik
- papier – gazeta, papier, kubeczek papierowy

Zadanie 3. Przyporządkuj produkty do odpowiednich odpadów. 2 minuty

(po 1 pkt. za prawidłowe przyporządkowanie produktu do odpowiedniego odpadu). **4 punkty**

- makulatura – papier toaletowy
- butelki, słoiki szklane – szklane przedmioty
- stare opony – wykładziny podłogowe
- metalowe puszki – metalowe przedmioty

Zadanie 4. Odgadnij hasło. 3 minuty/2 punkty

Wykonaj działania. Wpisz do tabelki litery nad odpowiednim wynikiem. Odczytaj hasło.

Podanie hasła: **ELEKTROSMIECI- 2 pkt.**

Podanie co najmniej 7 liter – 1 pkt / Karta pracy „Moje miasto bez elektrośmieci”

Zadanie 5. Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.**3 minuty/ 2 punkty**

Kolejność wpisywania: *punkcie zbierania, segregowane, zakładu przetwarzania, rozbierane, rycykler, przetwarzania, urządzeń* – **2 pkt za prawidłowo wykonane zadanie, 1pkt za podanie przynajmniej 4 poprawnych odpowiedzi.**

Zadanie 6. Zaznacz działania, które należy podjąć w celu ratowania przyrody. 2 minuty/ 5 punktów

Za poprawne podanie działania, w celu ratowania przyrody – 1pkt

Za udzielenie błędnej odpowiedzi -1 pkt

- Montować filtry na kominach.
- Oszczędzać wodę.
- Budować oczyszczalnię ścieków.
- Stosować benzynę bezołowiową.
- Sortować śmieci.

Zadanie 7. Zasady ekologii. 3 minuty/3 punkty

Za podanie prawidłowej zasady ekologii (0,5 pkt)

- Nie niszczyć roślin!
- Nie zanieczyszczaj wód!
- Oszczędzaj energię elektryczną!
- Chroń lasy, zbieraj makulaturę!
- Nie hałasuj, gdyż możesz wystraszyć zwierzęta.
- Segreguj odpady - wiele z nich możesz wykorzystać.

Ewa Michalska - Hincza
Gimnazjum nr 5 w Pile

Scenariusz lekcji biologii w gimnazjum – Powtórzenie wiadomości – układ hormonalny

TEMAT: Powtórzenie wiadomości - układ hormonalny.

Treści z Podstawy Programowej: VI.10

Uczeń:

- wymienia gruczoły dokrewne, wskazuje ich lokalizację i przedstawia podstawową rolę w regulacji procesów życiowych;
- przedstawia biologiczną rolę: hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów;
- przedstawia antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu;

CELE LEKCJI:

Uczeń:

1. wymienia gruczoły dokrewne, wskazuje ich lokalizację;
2. przedstawia biologiczną rolę wybranych hormonów;
3. przedstawia antagonistyczne działanie insuliny

i glukagonu;

4. doskonali umiejętności pracy z zadaniami egzaminacyjnymi;

METODY DYDAKTYCZNE:

pogadanka, pokaz, elementy dyskusji kierowanej przez nauczyciela, praca indywidualna

POMOCE DYDAKTYCZNE:

prezentacja PowerPoint, foliogramy interaktywne, karty pracy (załączniki), kreda, tablica

Uwaga dotycząca oceniania: za każdą formę aktywności uczniowie otrzymują przygotowane przez nauczyciela gotowe karteczki z plusami.

PRZEBIEG LEKCJI:

faza przygotowawcza:

sprawdzenie obecności,

podanie tematu zajęć – zapisanie na tablicy.

faza realizacyjna:

TEMAT: Powtórzenie wiadomości - układ hormonalny.

1. Nauczyciel przypomina uczniom, że w organizmie oprócz gruczołów wydzielania zewnętrznego, występują gruczoły wydzielania wewnętrznego oraz gruczoły mieszane. (prezentacja multimedialna)
2. Uczniowie indywidualnie rozwiązują zad. 1 (załącznik 1), które wyjaśnia, że oprócz enzymów trawienych wydzielanych do jelita, trzustka wydziela do krwi substancje regulujące różne procesy, jest więc gruczołem zewnątrz- i wewnątrzwydzielniczym.
3. Uczniowie rozwiązują zad. 2 (załącznik 2), w którym mają wskazać gruczoły wydzielania zewnętrznego i wewnętrznego.
4. Uczniowie na arkusz papieru z sylwetką człowieka nanoszą nazwy gruczołów dokrewnych.
5. Uczniowie pracują z tekstem i odpowiadają na pytania. Zad. 3 (załącznik 3)
6. Chętny uczeń wyjaśnia, na czym polega antagonizm działania hormonów. (korzysta z foliogramów interaktywnych).
7. Uczniowie rozwiązują zad. 4 (załącznik 4)
8. Zagadka w trzech odsłonach:
 - choroba ta zostawiona bez kontroli jest groźnym schorzeniem. Chorują na nią dorośli, jak i dzieci. Ludzie chorzy na tę chorobę – zwani są diabetykami. Choroba ta jest nieuleczalna.
 - do objawów tej choroby należą: ciągłe pragnienie, częste oddawanie moczu, zmęczenie, utrata ciężaru ciała

- chorzy nie są w stanie efektywnie kontrolować poziomu cukru w swojej krwi, ponieważ produkują mało insuliny. Jednym z sygnałów tej choroby jest obecność cukru w moczu.

- Powtórzenie wiadomości na temat chorób układu hormonalnego - uczniowie rozwiązują zad. 5 (załącznik 5).
- Powtórzenie wiadomości na temat funkcji gruczołów dokrewnych - uczniowie rozwiązują zad. 6 (załącznik 6).

faza podsumowująca:

- Na podstawie informacji zdobytych na lekcji uczniowie razem z nauczycielem utrwalają wiadomości dotyczące hormonów (załącznik 7).

- Ocena pracy uczniów (zebranie kopert).

Zadanie domowe:

Zad. 1 (obowiązkowe)

U dwudziestu uczniów w wieku 14–18 lat zbadano zmiany stężenia melatoniny we krwi w ciągu doby. Wykreśl zbędne wyrazy tak, aby powstał prawidłowy opis wyników tych badań.

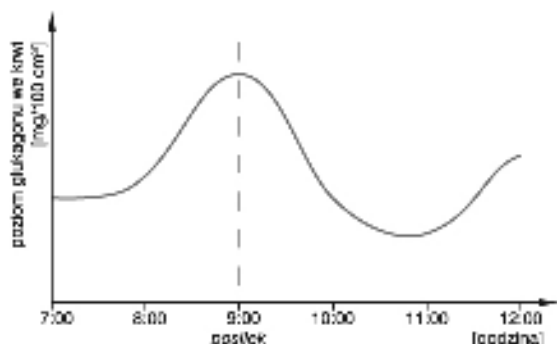
Pomiary wykonane między 8.00 a 22.00 wykazały wysoki / niski poziom melatoniny we krwi. Hormon ten wydzielany jest przez szyszynkę / tarczycę – gruczoł położony w pobliżu przysadki.

Zad. 2 Zaznacz prawidłowe zakończenie zdania. (obowiązkowe)

Za rozwój męskiej sylwetki, masy mięśniowej ciała, zarostu na twarzy i niskiego głosu odpowiada

- estrogen
- kortyzol
- testosteron
- hormon tropowy

Zad.****Zaznacz problem badawczy dotyczący doświadczenia, którego wyniki przedstawiono na wykresie. (dla zainteresowanych)

Jak zmienia się poziom glukagonu między posiłkami?

- Poziom glukagonu po posiłku wzrasta.
- Ilość glukagonu we krwi zależy od ilości

posiłków w ciągu dnia.

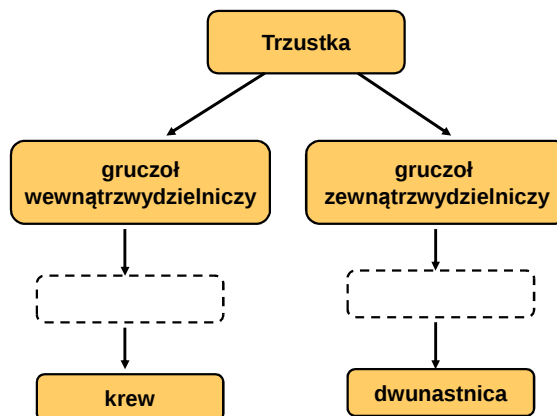
C. Poziom glukagonu między posiłkami nie zmienia się.

Ewaluacja – uczniowie na wykresie zaznaczają kredą swój stopień zadowolenia z lekcji oraz poziom wiedzy i umiejętności.

Załączniki:

Załącznik 1:

Zad. 1

Załącznik 2:

Zad. 2

Wśród wymienionych gruczołów wskaż gruczoły wydzielania zewnętrznego i wewnętrznego.

- Gruczoł wydzielania zewnętrznego
- Gruczoł wydzielania wewnętrznego

- wątroba
- gruczoł łzowy
- gruczoł łojowy
- tarczycę
- przysadka mózgowa
- jajniki
- ślinianki

A - B -

Załącznik 3:

Zad. 3

Przeczytaj uważnie tekst i odpowiedz na pytania:

Kobiety starsze często cierpią na osteoporozę. Zaczyna się wtedy, gdy organizm nie jest w stanie kontrolować poziomu wapnia. Jony wapnia, wmywane są przez krew, nie są zastępowane przez nowe, przyjęte z pokarmem. Kości zaczynają tracić wapń, stają się słabsze i łatwiej się łamią. Towarzyszy temu ból, powodujący trudności w poruszaniu się. Związki chemiczne zwane hormonami, decydują o prawidłowym funkcjonowaniu komórek kostnych i zachowaniu kości w dobrej kondycji. Hormon zwany estrogenem zapewnia właściwy poziom wapnia w kościach. Przy jego braku, a dzieje się to około 50 roku życia kości stają się kruche. Estrogenowa terapia zastępcza może pomóc w utrzymaniu dobrego stanu kości. Podawanie hormonu w zastrzyku służy wzmocnieniu kości,

jeśli przez odpowiednią dietę lub dodatkowo w preparatach witaminowych dostarcza się organizmowi wapń, magnez i śladowe ilości boru a także witaminę D.

Dlaczego osteoporozę zalicza się do chorób o podłożu hormonalnym?

.....
.....
.....

Sformułuj czym powinna się charakteryzować dieta osoby dbającej o właściwy stan kości:

.....
.....
.....

Załącznik 4:

Zad. 4

W wyznaczone miejsca wstaw brakujące elementy tak, aby powstał schemat wyjaśniający antagonistyczne działanie hormonów trzustki.

Załącznik 5:

Zad. 5

Połącz nazwy chorób z ich przyczynami.

1. Gigantyzm
2. Cukrzyca
3. Karłowatość

- A. niedobór hormonu wzrostu
- B. niedobór glikogenu
- C. niedobór insuliny
- D. nadmiar hormonu wzrostu

1- 2 - 3 -

Załącznik 6:

Zad. 6

Połącz nazwę gruczołu dokrewnego z hormonem, który jest przez niego produkowany.

1. tarczyca
2. przysadka mózgowa
3. nadnercza
4. trzustka

- A. hormon wzrostu
- B. insulina i glukagon
- C. tyroksyna
- D. adrenalina
- E. parathormon

1 - 2 - 3 - 4 -

Załącznik 7:

Monika Rój

nauczyciel języka angielskiego

Zespół Szkół Gastronomicznych w Pile

Scenariusz Dnia Języków Obcych obchodzonego w Zespole Szkół Gastronomicznych w Pile

WSTĘP

Tydzień Językowy stał się już tradycją w Zespole Szkół Gastronomicznych w Pile. Obchodzony co roku na poziomie klas I-III jest doskonałą formą sprawdzenia się uczniów w formie zabawy i konkursu. W ciągu całego tygodnia organizowane są konkursy z zakresu wiedzy polonistycznej. Natomiast kulminacją obchodów całego Tygodnia Językowego jest organizowany przez nauczycieli języków angielskiego i niemieckiego Dzień Języków Obcych.

Cele turnieju:

- Rozwijanie zainteresowań i wiedzy uczniów z zakresu wiedzy o krajach anglo i niemieckojęzycznych.
- Aktywizowanie uczniów.
- Zachęcanie do współpracy i rywalizacji w formie zabawy.
- Integracja uczniów pełnosprawnych i niepełnosprawnych.

Zasady turnieju:

- W turnieju bierze udział cały zespół klasowy - zarówno klasy technikum, zasadniczej szkoły zawodowej, zasadniczej szkoły zawodowej specjalnej oraz, gościnnie, klasa przysposabiająca do pracy.
- Każda klasa wybiera trzyosobową drużynę „specjalistów” z zakresu wiedzy o krajach anglo- i niemieckojęzycznych, którzy biorą udział w bezpośrednich zmaganiach w trakcie turnieju.

- Uczestnicy quizu losują po 1 pytaniu w każdej z trzech rund. Maksymalna ilość punktów przysługująca za poprawną odpowiedź to 2 punkty. Jeśli uczniowie wykorzystają podpowiedź, maksymalnie mogą uzyskać 1 punkt. W przypadku braku dyscypliny ze strony klasy siedzącej na widowni i wykrzykiwania podpowiedzi, drużyna automatycznie otrzymuje 0 punktów za dane pytanie.
- Odpowiedzi przedstawicieli klas ocenia jury w składzie: dyrekcja, pedagog szkolny, przedstawiciel wydawnictwa, który jest sponsorem nagród.

Potrzebne środki dydaktyczne:

- Stanowisko komputerowe z rzutnikiem multimedialnym do prezentacji pytań przygotowanych w formie slajdów.
- Stanowisko komputerowe z głośnikami i mikrofonami do prezentacji pytań muzycznych.
- Formularze oceny dla jury.

Przebieg imprezy:

- Runda I składa się z pytań przygotowanych w formie multimedialnej dotyczących znanych osobistości z dziedziny filmu, muzyki, polityki i sportu. Uczniowie po wylosowaniu pytania, które pojawia się na ekranie (jest widoczne dla wszystkich uczestników) i przeczytaniu go przez prowadzącą, mają kilka sekund na udzielenie odpowiedzi. W przypadku trudności uczestnicy mogą prosić o wyświetlenie 3 podpowiedzi, co jednak skutkuje możliwością uzyskania maksymalnie 1 punktu za dane pytanie. Zasada ta obowiązuje we wszystkich rundach.
- Runda II składa się z pytań muzycznych. Fragmenty usłyszanych piosenek zaopatrzone są w pytania wyświetlane na ekranie. Uczestnicy mają za zadanie odgadnąć wykonawcę lub tytuł popularnego utworu.
- Runda III składa się z pytań dotyczących wiedzy o krajach anglo- i niemieckojęzycznych. Pytania mogą zawierać treści historyczne, kulturowe, kulinarne, geograficzne oraz turystyczne.
- Przerwy między poszczególnymi rundami oraz czas przed ogłoszeniem wyników końcowych uświetniają występy uczniów, którzy przygotowują piosenki z repertuaru popularnych artystów śpiewających zarówno po angielsku jak i niemiecku.

Zakończenie imprezy:

- Podsumowanie punktacji.
- Ogłoszenie wyników konkursów polonistycznych, które miały miejsce w ciągu tygodnia oraz wyłonienie zwycięzców quizu wiedzy o krajach anglo- i niemieckojęzycznych.
- Uroczyste wręczenie nagród - pozycji książkowych dla drużyn, które zajęły trzy pierwsze miejsca, drobnych gadżetów dla wszystkich uczestników quizu oraz słodczy dla klas zwycięzców.
- Podziękowania dla sponsorów, jury, współorganizatorów oraz wszystkich uczestników Dnia Języków Obcych.
- Uczniowie chętnie biorą udział w tego typu imprezie. Pozwała ona nie tylko na pogłębienie wiedzy, ale także na dobrą zabawę, zarówno wśród uczestników quizu, jak i wśród publiczności. Wspólne zaangażowanie w przygotowania oraz przebieg samej imprezy doskonale integruje

uczniów różnych klas. Przygotowanie dekoracji oraz występów artystycznych jest nie tylko okazją do zdobycia dodatkowej oceny z przedmiotu, ale także doskonałą formą spędzenia czasu i wymiany opinii oraz pomysłów do wykorzystania na przyszłych imprezach o charakterze językowym. Dla uczniów jest to również doskonała sposobność do pochwalenia się swoimi zdolnościami muzycznymi i plastycznymi przed swoimi rówieśnikami. Zorganizowanie imprezy o takim charakterze wymaga pewnego nakładu pracy, jednak satysfakcja czerpana z obserwacji dobrej zabawy większości uczniów jest ogromna.

Przykładowe pytania quizu:

1. What is the name of this famous actor and director?

- a. Woody Allen
- b. Al Pacino
- c. Roman Polański

2. What is the name of this woman, the winner of the Oscar Award for the best actress this year?

- a. Angelina Jolie
- b. Jennifer Lawrence
- c. Jane Fonda

3. Welche Marke ist in Europa die Hauptmarke von General Motors?

- a. Opel
- b. Mitsubishi
- c. Alfa Romeo

4. What does a proper English breakfast consist of?

- a. chicken, toast, fish, cucumber,
- b. potatoes, bread, butter, cauliflower,
- c. sausage, bacon, eggs, mushrooms, baked beans/grilled tomato, toast

Ewa Wojtuń
nauczyciel fizyki
Gimnazjum im. Jana Pawła II w Wieleniu

Scenariusz lekcji fizyki w gimnazjum – Jak wyznaczyć moc żarówki?

Zagadnienia programowe (treści): elektryczność

CEL OGÓLNY:

Planowanie doświadczeń i wykonanie pomiarów w celu wyznaczenia mocy żarówki.

CELE OPERACYJNE, umiejętności:

UCZEŃ:

- wyjaśnia pojęcie natężenie prądu elektrycznego,
- jakościowo wyjaśnia pojęcie napięcia,
- interpretuje prawo Ohma (pojęcie opór elektryczny),
- potrafi, na konkretnym przykładzie, doświadczalnie uzasadnić, że prąd elektryczny wykonuje pracę,
- dowodzi, że wartość wykonanej przez prąd elektryczny pracy zależy proporcjonalnie od iloczynu napięcia, natężenia prądu elektrycznego oraz czasu jego przepływu,
- odróżnia pojęcie mocy od pracy,
- korzystając z żaróweczki, źródła napięcia regulowanego, kompletu przewodów, wyłącznika, amperomierza oraz woltomierza projektuje schemat układu doświadczalnego pozwalającego na wyznaczenie mocy żaróweczki,
- na podstawie zaprojektowanego i narysowanego schematu buduje podstawowy obwód elektryczny pozwalający wyznaczyć moc danego elementu obwodu,
- projektuje tabelę pomiarów,
- mierzy napięcie elektryczne na żaróweczce oraz natężenie prądu płynącego przez żaróweczkę,
- oblicza moc żarówki,
- analizuje otrzymane wyniki i wyciąga wnioski.

CELE WYCHOWAWCZE:

- doskonalenie organizacji pracy w grupie,
- uświadomienie znaczenia: podziału pracy, prawidłowego odczytywania wyników pomiarów, poszanowania sprzętu, pomocy i wzajemnej życzliwości.

METODY:

- doświadczenie,
- dyskusja,
- obserwacja.

FORMY:

- praca w grupach

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- baterie „płaskie” 4,5V lub „paluszki” 1,5V, przewody, żarówka,
- woltomierz, wyłącznik, amperomierz.

SPOSÓB SPRAWDZENIA STOPNIA REALIZACJI CELÓW (FORMA EWALUACJI):

Odpytywanie.

POMOCNA LITERATURA PRZEDMIOTU:

podręcznik fizyki dla gimnazjum „Spotkania z fizyką”, książka nauczyciela „Spotkania z fizyką”, podręcznik fizyki dla gimnazjum „Zrozumieć świat”, poradnik dla nauczyciela „Zrozumieć świat”, Program zajęć pozalekcyjnych z fizyki „Zajęcia pozalekcyjne – kluczem do sukcesu wielkopolskiego gimnazjalisty”, portal internetowy

Lp.	Działanie nauczyciela	Treść instrukcji	Czas	Użyte materiały, pomoce
1.	Przypomina wiadomości z ostatniej lekcji dotyczące pracy i mocy prądu.	Energia elektryczna ulega w odbiornikach zamianie na inne rodzaje energii lub pracę. I tak np. w żarówce energia elektryczna zamienia się na energię wewnętrzną drucika - powodując wzrost jego temperatury, część tej energii zostaje zamieniona na energię świetlną. <u>Podajcie przykłady zamiany energii elektrycznej na inne formy energii.</u> Pracę prądu elektrycznego (zużytą przez odbiornik energii elektrycznej) można odczytać na liczniku energii elektr. znajdującym się w każdym mieszkaniu. <u>Od czego zależy praca prądu elektrycznego płynącego w danym odbiorniku? (także wydzielonej energii)</u> Praca prądu elektrycznego płynącego w danym odbiorniku zależy od natężenia prądu, napięcia między zaciskami odbiornika i czasu pracy. Moc prądu elektrycznego to inaczej szybkość wykonywania pracy. I tak np. weźmy suszarkę do włosów, mającą przełącznik do regulacji temperatury. Tę samą pracę, polegającą na wysuszeniu włosów, suszarka może wykonać w różnym czasie, czyli może pracować z różną mocą. <u>Podaj wzór na moc prądu.</u> $P = \frac{W}{t}; \quad P = U \cdot I$ <u>Co jest jednostką mocy?</u> Wat – 1W <u>Co oznacza, że moc odbiornika wynosi 1 W?</u> Oznacza to, że prąd elektryczny płynący przez odbiornik w czasie 1s wykonał pracę 1J lub w tym czasie zużył on 1 J energii elektrycznej.	5 min	TABLICA (załącznik 1)
2.	Zapoznaje uczniów z tematem lekcji.	Jak wyznaczyć moc żarówki?	1 min	
3.	Dzieli klasę na 4-5 grup.		1min	
4.	Stawia problem. (Czas na zastanowienie się.)	<u>Zaprojektuj schemat układu doświadczalnego pozwalającego na wyznaczenie mocy żarówki.</u> <u>Jakie pomiary należy wykonać, aby wyznaczyć moc żarówki?</u>	3 min	
5.	Dostarcza każdej z grup jednakowe, niezbędne pomoce naukowe do wykonania doświadczenia.			Jednakowa żarówka, bateria, wyłącznik, przewody, amperomierz, woltomierz.
6.	Sprawdza tok rozumowania uczniów.	<u>Która grupa zechciałaby zaprezentować swoje pomysły?</u>	1 min	

7.	Rozdaje karty pracy ucznia. Prosi o przypomnienie, jakie przyrządy oznaczają poszczególne symbole umieszczone na tym schemacie.	<u>Podaj wykorzystując symbole pojawiające na rysunku, nazwy przyrządów użytych w tym schemacie.</u>	1 min	Załącznik 2
8.	Zleca zbudowanie prezentowanego obwodu elektrycznego przez każdą z grup oraz wypełnienie karty pracy ucznia. Sprawdza poprawność zbudowanego obwodu.	<u>Zbudujcie obwód elektryczny zgodnie z przedstawionym schematem. Wypełnijcie kartę pracy ucznia</u>	10min	
9.	Prosi przedstawiciela jednej grupy, aby wypełnił kartę pracy ucznia w komputerze tak, jak ma wypełnioną swoją i prezentuje za pomocą projektora multimedialnego.	<u>Która grupa jest już gotowa do przedstawienia swoich wyników pomiarów i obliczeń mocy żarówki?</u>	3 min	Projektor multimedialny, komputer
10.	Prosi przedstawicieli grup (w celu sprawdzenia poprawności obliczeń) o umieszczenie swoich wyników pomiarowych w tabeli przygotowanej w arkuszu kalkulacyjnym.	<u>Przedstawiciele grup, nanieście do tabeli wyniki swoich pomiarów.</u>	5 min	Arkusz kalkulacyjny, Załącznik 3
11.	Prezentuje za pomocą projektora multimedialnego wyniki otrzymane przez poszczególne grupy oraz otrzymaną moc.		1 min	Projektor multimedialny, komputer
12.	Zleca uczniom skomentowanie wyników i wyciągnięcie z nich wniosków.	<u>Co oznacza, że moc żarówki wynosi tyle ile obliczyliście?</u> Moc żarówki wynosi np. 0,2W oznacza to, że w czasie 1 s prąd elektryczny płynący przez żarówkę wykonuje pracę 0,2 J. <u>Od czego zależy moc prądu płynącego przez żarówkę?</u> Moc prądu zależy od napięcia i natężenia. <u>Co mówi prawo Ohma?</u> Natężenie prądu jest wprost proporcjonalne do napięcia elektrycznego. <u>Jak zależy moc prądu od napięcia elektrycznego?</u> Moc prądu elektrycznego jest wprost proporcjonalna do napięcia między zaciskami odbiornika energii elektrycznej. <u>Wyjaśnij, co to znaczy?</u> Gdy napięcie elektryczne zwiększymy 2 razy, to zgodnie z prawem Ohma natężenie prądu rośnie również 2 razy, więc moc prądu zwiększa się 4 razy.	4 min	

Załącznik nr 1

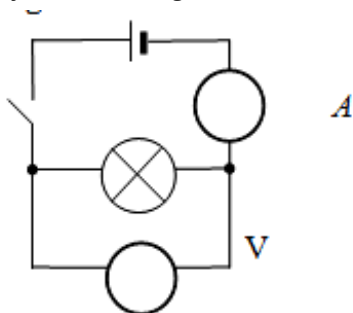
ODBIORNIK	OTRZYMANA ENERGIA
Żarówka	Energia wewnętrzna drucika, energia świetlna i ciepło przekazane otoczeniu
Czajnik elektryczny	Energia wewnętrzna elementu grzejnego i wody
Odbiornik radiowy	Energia akustyczna
Kuchenka mikrofalowa	Energia wewnętrzna potraw i naczyń
Suszarka do włosów	Energia wewnętrzna spirali grzejnej, ciepło przekazane powietrzu, praca mechaniczna silnika
Grzejnik elektryczny	Energia wewnętrzna spirali grzejnej, ciepło przekazane powietrzu
Pralka elektryczna	Praca mechaniczna, energia wewnętrzna spirali grzejnej i wody

Załącznik nr 2

KARTA PRACY UCZNIA

Wyznaczanie mocy żarówki za pomocą woltomierza i amperomierza

- Przyrządy: bateria, przewody, żarówka, woltomierz, włącznik, amperomierz.
 - Przeprowadź doświadczenie.
- Zmontuj obwód według schematu.

- Posługując się woltomierzem zmierz napięcie elektryczne i zapisz zmierzoną wartość wraz z jednostką poniżej:

$$U = \dots\dots\dots [\dots\dots\dots].$$

- Posługując się amperomierzem, odczytaj wartość natężenia prądu w obwodzie i zapisz ją wraz z jednostką poniżej:

$$I = \dots\dots\dots [\dots\dots\dots].$$

- Oblicz moc żarówki:

Dane Szukane Wzór

Rozwiązanie

Odpowiedź:

Załącznik nr 3

grupa	napięcie	natężenie	moc Ucz	moc Ark
	U [V]	I [A]	P [W]	P [W]
1				0,00
2				0,00
3				0,00
4				0,00
5				0,00

Z warsztatu nauczyciela bibliotekarza

Ryszard Grześkowiak
nauczyciel bibliotekarz
CDN PBP Piła

Film w nauczaniu

We wstępie do książki Marii Jagodzińskiej, *Obraz w procesach poznania i uczenia się*(1), czytamy: „Obrazy – zarówno odbierane z zewnątrz, w postaci dzieł sztuki, ilustracji, filmów, plakatów itp., jak i wewnętrzne w postaci wyobrażeń – są istotnym składnikiem ludzkiego doświadczenia. W procesach poznawczych obrazy są jednym z podstawowych sposobów reprezentacji świata, wyprzedzającym w ontogenezie reprezentację werbalną”.

Żyjemy w czasach wielkich zmian - Internet, cyfryzacja. Jesteśmy społeczeństwem obrazu. To obraz, bardziej niż słowo drukowane, trafia do młodej głowy. Nauczyciel ma do wyboru wiele środków dydaktycznych wspomagających nauczanie. Jednym z nich jest film, cieszący się popularnością wśród uczniów. Obecnie film przeżywa edukacyjny renesans za sprawą popularności YouTube. Dziś młodzi ludzie w inny sposób myślą i przetwarzają informacje niż pokolenie epoki przedcyfrowej. Mają też inne oczekiwania wobec szkoły. Urządzenia cyfrowe towarzyszą im od urodzenia, przez co swobodnie posługują się nimi komputerami, telefonami komórkowymi, smartfonami, tabletami czy innymi urządzeniami multimedialnymi. Tradycyjne formy nauczania już tak łatwo do nich nie przemawiają. Tak jak uczy się czytać i rozumieć teksty literackie, tak trzeba obecnie uczyć świadomie odbierać przekazy audiowizualne: uczyć patrzenia, interpretowania i krytycznego przeżywania filmu. Film to komunikacja przez obraz, a młodzież zdobywa dziś wiedzę w dużej mierze dzięki rozumieniu obrazów. Jak potwierdzają badania, umiejętność rozumienia obrazów będzie podstawową sprawnością w XXI wieku. Nie wystarczy już tylko umieć pisać i czytać. Coraz rzadziej mówimy o analfabetyzmie jako braku umiejętności czytania i pisanie, coraz częściej o „analfabetyzmie cyfrowym”, czyli niezdolności do posługiwania się przekazem zapisanym w postaci obrazu. Dzisiejsza młodzież żyje szybko i, jak dowodzą badania, nie potrafi się skupić na jednym problemie dłużej jak 10 minut. Korzystając z bogatych zasobów filmowych w Internecie czy filmów oferowanych przez wydawców edukacyjnych, współczesny nauczyciel powinien wybierać kilkuminutowe materiały filmowe, ilustrujące dane zagadnienie. Film edukacyjny cieszy się coraz większą popularnością wśród uczniów, zaś wyniki badań wskazują że, młodzi ludzie oczekują większego wykorzystania filmów, multimediiów i gier na zajęciach lekcyjnych.

Według Renaty Borowiak, nauczycielki języka polskiego z XVII LO w Poznaniu (2), można uczyć poprzez film. Należy wybrać rolę w jakiej obsadzimy ucznia. Czy wystąpi jako twórca filmowy, czy jako widz. Jako widz uczeń musi się wykazać po pierwsze tym, że ogląda dużo i uważnie, po drugie – ze znajomością kontekstów i języka filmowego, po trzecie, że rozpoznaje ludzi kina, ich dokonania i charakterystyczny styl (reżyserii, gry aktorskiej, czy innej sfery współtworzenia filmu). Natomiast uczeń jako twórca, wg. Mariusza Grzegorzka, rektora Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi (3), ma dzisiaj dużo szerszy zakres inspiracji. Dostępność techniki jest powszechna, kryteria warsztatowe dużo mniej rygorystyczne (efekt amatorskiej kamery, nagrania z komórki).

Dużą rolę w edukacji filmowej odgrywa Filmoteka Szkolna – ogólnopolski program edukacji filmowej dla szkół ponadpodstawowych, realizowany przez Polski Instytut Sztuki Filmowej pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Program ruszył w 2009 roku. Do 14 000 szkół zostały wysłane bezpłatne pakiety z 55 polskimi filmami (fabuły, dokumenty i animacje) nagrany na płytach DVD, opracowanych w formie 26 lekcji. Celem programu jest wprowadzenie wiedzy o filmie do programu nauczania. Filmotekę Szkolną można wykorzystać jako materiał dydaktyczny na różnych lekcjach: języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, historii, wychowawczych, o kulturze, o sztuce.

Bibliografia:

1. Obraz w procesach poznania i uczenia się/ Maria Jagodzińska, - Warszawa: 1991
2. Filmowy przekładaniec: Uczyć lepiej 5/2011-2012, s. 12
3. Rozmowa z Mariuszem Grzegorzkiem, rektorem W.Sz.F.T. i T. w Łodzi/Rzeczpospolita z 28.01.2013 r.

Magdalena Gutowska
Centrum Doskonalenia Nauczycieli
Biblioteka Pedagogiczna w Pile

Baza artykułów z czasopism – zbiór źródeł o edukacji i dla edukacji

Elektroniczna baza artykułów z czasopism funkcjonująca pod nazwą **Kartoteka zagadnieniowa** ma swoje początki w 1995 roku, gdy rozpoczęto komputeryzację Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Pile. Zapoczątkowano wtedy tworzenie automatycznych baz danych, a pierwsza z nich - kartoteka pedagogiczna powstała na podstawie tradycyjnej kartoteki kartkowej, w której gromadzono informację o piśmiennictwie pedagogicznym poczynając od lat 60-tych XX wieku. Z czasem, baza - istniejąca dotąd w programie MOL, została przekonwertowana do zintegrowanego programu bibliotecznego SOWA.

Obecnie stanowi bogate źródło informacji bibliograficznej, gromadzące opisy artykułów z polskich czasopism pedagogicznych prenumerowanych przez bibliotekę, artykułów z prac zbiorowych oraz informacje o dostępnych w placówce pracach niepublikowanych (pracach dyplomowych, pakietach edukacyjnych).

Pod względem treściowym kartoteka zawiera dane z zakresu edukacji w Polsce i w innych krajach, zagadnienia teorii i praktyki pedagogicznej, dydaktyki ogólnej i metodyki poszczególnych przedmiotów nauczania, a także z psychologii, socjologii, kultury i literatury.

Dodatkowym atutem bazy jest obecność opisów bibliograficznych artykułów dostępnych w Internecie i możliwość ich czytania bezpośrednio z monitora. Wspierana jest w ten sposób idea Otwartych Zasobów Edukacyjnych i Ruchu Open Access – inicjatyw na rzecz wolnego dostępu do edukacji, wiedzy i informacji.

Adresatami usług informacyjnych bibliotek pedagogicznych są kształcący się i doskonalący nauczyciele, studenci przygotowujący się do zawodu nauczyciela. Ważnymi odbiorcami są również studenci innych kierunków pilskich uczelni wyższych, a także zainteresowani rodzice oraz uczniowie przygotowujący się do olimpiad przedmiotowych czy egzaminów maturalnych.

Baza, obok katalogu, służy wszystkim wymienionym grupom użytkowników i jest dostępna nieodpłatnie w Sieci, za pośrednictwem strony www.bp.pila.pl

Mogą z

rzyszać również wszyscy internauci poszukujący informacji pedagogicznej.

System biblioteczny SOWA daje możliwość wszechstronnego przeszukiwania zasobów biblioteki. Przeszukiwanie kartoteki zagadnieniowej może odbywać się poprzez *indeksy*, w przypadku, gdy znane jest nazwisko autora lub tytuł, lub hasło przedmiotowe. Inną, efektywną metodą wyszukiwania jest opcja „*słowa w wybranych indeksach*” lub „*słowa w dowolnym indeksie*”. Mają tu zastosowanie swobodne słowa - klucze, które pozwalają na wyszukanie informacji szczegółowej treściowo. Wystarczy wpisać poszukiwane słowo w odpowiednim polu, dodatkowo zastosować maskowanie poprzez znak (*), który zastąpi końcówkę bądź początek poszukiwanego wyrażenia. Stosowanie maskowania powoduje wyszukanie różnych form poszukiwanego słowa. Na przykład wpisując słowo *zdoln**, otrzymujemy odmiany tego słowa, jak: *zdolny, zdolności, zdolnościom* itp. Uzyskujemy w ten sposób bogatą i relevantną listę wyników. Kartoteka zagadnieniowa umożliwia również wygenerowanie zestawienia bibliograficznego poprzez pobranie całości lub fragmentu listy wynikowej.

niej ko-

Kartoteka zagadnieniowa [zms60]

Kartoteka zagadnieniowa
Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Pile i jej fili

Wyszukiwanie Nowości Historia

tytuł
tytuł czasopisma z cytaty
autor (nazwisko, imię)
rok wydania
słowa w wybranych indeksach
słowa w dowolnym indeksie
słowa w dowolnym indeksie:
Widok: opis katalogowy Sortowanie: standardowo
Szukaj
Wygenerowano przez SOWA WWW w 0.0400 sekund(y)
SOWA-ES Software 1107

Charakterystyczną cechą kartoteki jest swoisty dla niej język haseł przedmiotowych, którego podstawą jest rozwijający się dynamicznie, w miarę rozwoju terminologii edukacyjnej, język haseł przedmiotowych dowolnych. Budowany przez bibliotekarzy tworzących bazę, polega na wprowadzaniu terminów, których nie ma jeszcze w słownikach i encyklopediach specjalistycznych a wydają się potrzebne, gdyż potwierdza to ich częste pojawianie się w publikacjach czasopiśmienniczych, które pod względem aktualności przewyższają nowości książkowe. Hasła biorą się z języka naturalnego, są dostosowane do zapotrzebowań czytelników wynikających z kwerend (zapytań wyszukiwawczych).

Bogaty zasób i łatwy dostęp powodują duże wykorzystanie kartoteki zagadnieniowej. Realizacja przedsięwzięcia skupia się przede wszystkim na dostarczeniu użytkownikom aktualnych i rzetelnych źródeł z zakresu pedagogiki i nauk pokrewnych - również tych dostępnych w Internecie.

Konkursy oraz inne wydarzenia edukacyjne

Barbara Pankiewicz
nauczyciel doradca z biologii i przyrody
Gimnazjum nr 5 w Pile

Podsumowanie VI Miejskiego Konkursu Przyrodniczego 2013

15 kwietnia 2013 roku w Szkole Podstawowej nr 4 w Pile odbył się VI Miejski Konkurs Przyrodniczy. Konkurs uzyskał Patronat Prezydenta Miasta Piły.

Za przebieg i organizację konkursu odpowiedzialne były:

- Barbara Pankiewicz- CDN Piła
- Anna Bernasiewicz – Szkoła Podstawowa nr 4

Cele konkursu:

- Rozbudzenie zainteresowań przyrodniczych wśród uczniów.
- Wyłonienie uczniów ze zdolnościami w zakresie przyrody.
- Przygotowanie uczniów zdolnych do udziału w innych konkursach.

Sponsorzy nagród to:

Uczniowie rozwiązywali test składający się z różnego rodzaju zadań w ciągu jednej godziny.

Laureatami konkursu zostali uczniowie, który uzyskali najwyższą ilość punktów.

Prace zostały sprawdzone i ocenione przez międzyszkolną komisję konkursową w składzie:

- Barbara Pankiewicz- CDN Piła
- Anna Bernasiewicz – Szkoła Podstawowa nr 4
- Marlena Wesołowska-Zespół Szkół nr 3
- Beata Skibińska- Szkoła Podstawowa nr 1

Wyniki zostały opublikowane na stronie internetowej szkoły. Po sprawdzeniu prac komisja wyłoniła laureatów. Są nimi:

I miejsce - Zespół Szkół nr 3 –uczeń pani Marleny Wesołowskiej

II miejsce - Zespół Szkół nr 3 –uczeń pani Marleny Wesołowskiej.

III miejsce - Szkoła Podstawowa nr 12 – uczeń pani Moniki Niezbeckiej

III miejsce - Salezjańska Szkoła Podstawowa - uczeń pani Emilii Ludki

Wyróżnienia:

- Salezjańska Szkoła Podstawowa – uczeń pani Emilii Ludki
- Szkoła Podstawowej nr 1 – uczeń pani Beaty Skibińskiej

W dniu 17 kwietnia 2013 roku w Szkole Podstawowej nr 4 nastąpiło uroczyste wręczenie nagród laureatom oraz podziękowań nauczycielom przygotowującym uczniów do konkursu. Wszystkim nauczycielom należy się podziękowanie za trud włożony w przygotowanie uczniów do konkursu obejmującego tak rozległą wiedzę jaką jest przyroda.

Wanda Strzelec

Nauczyciel konsultant

CDN w Pile – Pracownia Informacji i Wydawnictw

Sprawozdanie z Konkursu Ekologicznego „Śmieci mniej, Ziemi lżej”

16.04. 2013 r. w Szkole Podstawowej im Wacława Popiela odbył się finał VIII Konkursu Ekologicznego pod hasłem „Śmieci mniej, Ziemi lżej”

Celem konkursu było:

- tworzenie trwałych nawyków i zachowań ekologicznych wśród dzieci i młodzieży w domu i najbliższym otoczeniu,
- tworzenie warunków do działań na rzecz ochrony najbliższego środowiska,

- włączanie lokalnej społeczności (rodziców, samorządu lokalnego, zakładów pracy) w działania dla środowiska,
- segregacja odpadów i praktyczne ich wykorzystanie,
- właściwe rozumienie pojęcia „odpady”.

Prace konkursowe zostały ocenione przez komisję powołaną przez Burmistrza Gminy Wysoka w następujących kategoriach:

- klas 0-I,
- klas II-III,
- klas IV- VI
- klasa I gimnazjum, II gimnazjum, III gimnazjum.

W konkursie wzięło udział 130 uczniów z gminy Wysoka. Natomiast w IX Szkolnym Konkursie Ekologicznym pod hasłem „Śmieci mniej, Ziemi lżej” w Szkole Podstawowej im. Wacława Popiela w Mościskach wzięło 53 uczniów. Inicjatorką przedsięwzięcia jest nauczycielka z miejscowej szkoły Grażyna Wrzaszczak.

Wanda Strzelec

Nauczyciel konsultant

CDN w Pile – Pracownia Informacji i Wydawnictw

Projekt Edukacyjny : „Spotkanie ze sztuką”- Toruń, miasto Mikołaja Kopernika i tysiąca zabytków

W ramach realizacji projektu „Spotkanie ze sztuką” 18. 05. 2013 r. odbyła się edukacyjna wycieczka dla nauczycieli do Torunia. W programie głównym celem było zwiedzanie zabytków Torunia, „Domu Kopernika” oraz Planetarium. Przed „Domem Kopernika” przywitała nas koszem przepysznych pierników właścicielka biura „Copernicus” przebrana w średniowieczne szaty. W „Domu Kopernika” z przewodnikiem podziwialiśmy komnaty, salony, w których żył i tworzył Wielki Astronom. Mieliśmy okazję poznać historię miasta Torunia, zobaczyć najważniejsze zabytki z przeszłości takie jak: kościół św Janów, gotycki kościół NMP, Ratusz, Rynek oraz współczesne budowle. Podziwialiśmy fontannę tematycznie związaną z układem słonecznym. Odbyliśmy również spacer po bulwarach nad Wisłą. Pobyt w Planetarium dostarczył nam wiele astronomicznych wrażeń. Wykonaliśmy wiele zdjęć, które z pewnością wykorzystamy w procesie lekcyjnym. Poniżej zamieszczamy niektóre z nich?. W drodze powrotnej uczestnicy spotkania zaplanowali następny edukacyjny wyjazd.

Arkadiusz Szumiło
nauczyciel matematyki
SP nr 2 im. Olimpijczyków Polskich w Piłi

Sprawozdanie z I Miejskiego Konkursu „Rusz Głową”

22 maja 2013 roku w Szkole Podstawowej nr 2 im. Olimpijczyków Polskich w Piłi odbył się finał I MIEJSKIEGO KONKURSU „RUSZ GŁOWĄ” dla uczniów szkół podstawowych miasta Piły, objęty Honorowym Patronatem Prezydenta Miasta Piły.

Głównymi celami tego konkursu było popularyzowanie łamigłówek liczbowych wśród młodzieży szkolnej oraz rozwijanie logicznego myślenia, przewidywanie oraz dostrzeganie związków pomiędzy poszczególnymi etapami rozumowania. Wzięło w nim udział 27 uczniów z 9 piłskich szkół, którzy w czasie 60 minut mieli do rozwiązania trzy zadania SUDOKU o różnych stopniach trudności.

W trakcie sprawdzania prac przez komisję w składzie: Anna Wolska (doradca matematyki dla szkół podstawowych i gimnazjów), Marta Trzebiatowska i Arkadiusz Szumiło (nauczyciele matematyki w SP2) uczestnicy wraz z opiekunami wzięli udział w zajęciach origami prowadzonych przez Magdalenę Wylegałę (nauczyciela matematyki w SP2).

W klasyfikacji indywidualnej zwyciężyli:

I miejsce - Zuzanna Wójcik SP2

II miejsce - Anna Bendyk ZS1

III miejsce - Oliwia Habet SP5

I miejsce drużynowo zajęli uczniowie ZS1 w składzie: Anna Bendyk, Mateusz Marcinkowski oraz Zuzanna Muszyńska.

Dyplomy oraz nagrody zwycięzcom wręczyli Prezydent Miasta Piły Piotr Głowski, Dyrektor SP2 Dorota Frydrych oraz Przewodniczący Rady Rodziców SP2 Grzegorz Rzymiski. Ponadto każdy z uczestników otrzymał drobne upominki oraz dyplom za udział, a opiekunowie drużyn podziękowania za przygotowanie uczniów do konkursu.

Anna Wolska
nauczyciel doradca matematyk
Zespół Szkół nr 3 im Polskich Lotników w Pile

Sprawozdanie z V Miejskiego Konkursu Matematycznego dla uczniów klas II gimnazjum

19 marca w Zespole Szkół Nr 3 im. Lotników Polskich w Pile odbył się konkurs matematyczny dla uczniów pilskich szkół. Była to już piąta edycja tego konkursu, który jest organizowany pod patronatem Prezydenta Miasta Piły. W konkursie wzięło udział 25 uczniów. Laureatami konkursu zostali:

I miejsce /uzyskując maksymalną liczbę punktów -24/ Paulina Romanowska - Gimnazjum Towarzystwa Salezjańskiego/
nauczyciel p.Ewa Buchholz

II miejsce /22 pkt./ Jakub Szumański - Zespół Szkół nr 3 nauczyciel p. Anna Wolska; Krzysztof Mściszewski - Zespół Szkół nr 3 nauczyciel p. Monika Małecka-Wiese

III miejsce /20 pkt./ Adam Bielecki - Zespół Szkół nr 2 nauczyciel p. Anna Grzęda; Zuzanna Stolec – Gimnazjum Społecznego Towarzystwa Oświatowego nauczyciel p. Teresa Wróblewska; Maksymilian Frahn - Zespół Szkół nr 3 nauczyciel p. Anna Wolska.

*„To co samodzielnie musiałeś odkryć zostawia
w twym umyśle ścieżkę, którą
w razie potrzeby możesz pójść jeszcze raz.”*

Te słowa były mottem uroczystości podsumowującej konkurs matematyczny. 28 maja laureaci, nauczyciele spotkali się w Zespole Szkół nr 3, gdzie z rąk pana Piotra Denisoff reprezentującego Prezydenta Miasta odebrali dyplomy i nagrody ufundowane przez Biuro Prezydenta oraz organizatorów.

Z pedagogicznej półki...

Urszula Lamczak
nauczyciel bibliotekarz
CDN PBP w Pile

„Trudne tematy dla mamy i taty czyli jak wychować dziecko na człowieka” – Anna Jankowska.

Nareszcie wakacje, czas wolny od nauki, szkoły, zeszytów, podręczników. Czas, w którym rodzice i dzieci częściej i więcej przebywając ze sobą rozmawiają, dyskutują, zadają przeróżne pytania, na które nie zawsze dorośli umieją kompetentnie odpowiedzieć.

Proponujemy zatem super poradnik autorstwa Anny Jankowskiej pt. „Trudne tematy dla mamy i taty...” poświęcony nie tylko wychowaniu dzieci, ale też sztuce życia w zwirowanym XXI wieku, który postawił przed współczesnymi rodzicami wyzwania, o jakich nawet nie śniło się ich rodzicom.

Skąd się biorą dzieci? Czy tata odszedł, bo byłem niegrzeczny? Dlaczego mama bardziej kocha mojego bratka? Dokąd odeszła babcia i dlaczego nie może wrócić?

- Jak zbudować autorytet i go nie stracić?
- Jak uratować rodzeństwo przed bratobójczą walką?
- Jak się rozwieść, nie raniąc dzieci?
- Jak wprowadzić do rodziny nowego partnera?
- Jak ustrzec dziecko przed uzależnieniem od komputera?
- Jak rozmawiać o seksie?

Znalezienie odpowiedzi na te pytania nie jest łatwe, a jeszcze trudniejsze jest znalezienie odpowiedniego środka przekazu, przystępnego dla dziecka.

Właśnie w tej książce w jasny i zwięzły sposób opisane są trudne sytuacje, które może przeżywać dziecko, a które bardzo często uwarunkowane są zachowaniem rodziców.

Autorka analizuje je na konkretnych przykładach i podaje sposoby wyjścia z patowych sytuacji. Nie moralizuje, ale daje do zrozumienia, że ani rodzice, ani dzieci nie postępują idealnie.

W codziennych relacjach warto pamiętać o tym, że rodzic ma prawo popełniać błędy i dla dziecka otwarte przyznanie się do nich przez rodzica, może znaczyć dużo więcej niż kolejna obietnica czy udawanie, że wszystko jest w porządku.

A czego powinien bać się rodzic wg autorki? Przede wszystkim braku konsekwencji – największego problemu współczesnych rodziców.

Nie ma uniwersalnego przepisu na dobre życie, ale nawet najtrudniejszą i najbardziej skomplikowaną codzienność można ośwoić, pod warunkiem, że włoży się w to dużo serca, wytrwałości i odrobinę wiedzy.

Książkę tę należy przeczytać od deski do deski, bo nigdy nie wiadomo, jakiemu problemowi trzeba będzie jutro stawić czoło. Książka ta daje solidne narzędzie:

strategie, które pomogą radzić sobie z piętrzącymi się problemami i pokażą, jak umiejętnie przekazywać dzieciom wartości i wzmacniać więzi rodzinne.

Można korzystać z tej książki jak z zestawu pierwszej pomocy rodzicielskiej.

